Масса а мехкашкара пролетараш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

КІиранди 22 ФЕВРАЛЬ № 16 (2228) 1959 шу

Мах 20 кеп.

Советски Союза ду аз гІулакх

Художника В. Иванова плакат. (Паччахьалкхен изобразительни искусстван издательство).

1959 шера ялаташи мошача хьажкІий доакъараши дикагІа хьувкъадара тІехьа!

Ачхой-Мартановски районерча Лермонтовски совхоза болхлойи, гІулакхерча наьхеи, юрта боахама специалистийи коллективо НГІАССР-а юрта боахамерча берригача къахьегамхошка даь

КХАЙКАРАЛ

Хьамсара новкъостий!

Коммунистически партен XXI-гІча съезда исторически решенеша дог гІоздаьккха долча советски халкъо чІоагІа творчески хьинар ай а даь къовсам лоаттабу СССР халкъа боахам дегІабарна йола сийлахь-йоккха ворхІ шера план кхоачашъяра тІехьа. Цу гІулакха юкъе шоашкара доаггІаш дола дакъа лоацаргда юрташкарча къахьегамхоша.

ССКП XXI-гІа съезд хьаеллача денна халкъа боахама деррига доакъош, Іилма, культура дегІайоалаеча доккхий толамаш а даьха накъа дера советски халкъ. Юрта боахам тоабарах лаьца партеси правительствоси яь исторически решенеш кхоачашъяра тІехьа къовсам а лоаттабеш партийни организацен хьалхленца лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукцеш алсамъяхарца доккха дакъа лаьцар Лермонтовски совхоза болхлошеи, гІулакхерча нахеи, специалисташеи.

Хьалхалаттача юртбоахама Іилманна карагІдаьнараш балха юкъе а кхухьаш, производствон новаторий опытах пайда эцаш, керттерча культуран—хьажкІий лакхара хьувкъам бaьккхаб совхоза коллективо 1958 шера, 1.540 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 37 центнер а иоаккхаш. Кхы а дукхагІа хьувкъаьй уж, хьажкІаш лелаяра гІулакх дика ховш болча совхоза болхлоша. Масала Гайрбеков Амхе механизированни звенос 82 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 81 центнер иоаккхаш хьажкІаш яьхай. Гадаева Зинай звенос 36 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 760 центнер моша хьажкІаши гІадамаши даьхад.

ХьажкІии хьувкъам лакхбарна чІоагІа лоархІам болаш хилар совхозо квадратно-гнездовой способах хьажкІаш дІаер а мугІарашта юкъе дІоахалеи пхорагІеи оработка яр а. ХьажкІаш дІаюв лаьтташ шердеш а цар хьувкъам лакхоеш а балхаш дар бахьан долаш совхозе доахача дерригача ялаташта юкъе хьажкІаша лоаца дакъа 48 процент хилар. Цо йиш хилиитар фуаца хьайоаш Іалащде а, хІара Іатта 15 тонна йолаш дика силос кийчъе а, доахангара йоала продукташ алсамъяха а.

Бакъда, юртбоахама культурай хьувкъам лакхбенпабале а, лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукцеш алсамъяьннаяле а, совхоза цхьа центнер ялатии, дулха, шурий, оаьца даарии, кхыча продуктаи яккхарга дукха къахьегами махи дІаьода хІанз а. Цун керттера оахьан да юртбоахама культураш лелаеча комплексни механизаци тха совхозе кІезига хилар, дукхагІа дола оалхаш хІанз а кулгашца деш хилар.

ХІанз юрта боахама хьалхашка декхар оттаду арахецаш йола еррига продукци лакхъярца цхьана къахьегама овсарле дикка лакхъе а продукцен цхьа единица арахецарга дІабода къахьегами ахчеи кІезигде а. Юртбоахама продукци яккхарга дІабода къахьегами ахчеи кІезигдар дукха а мах лохоар дукха а оаха лаьрхІад хьажкІашта а мугІарех ювча кхыча культураштa а 1959 шера комплексни механизаци е.

Шоай торонаш мел я а хьежа совхоза болхлоша декхар тІаийцад 1959 шера 1.400 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 60 центнер фуалъяьхача хьажкІии хьувкъам баккха а 500 гектар долча лаьттан хІара гектара тІара 700 центнер моша хьажкІаши гІадамаши даха а аьнна. ЦхьоалагІча отделенерча болхлойи гІулакхерча наьхеи коллективо декхар тІаийцад 400 гектар долча хиш дехкача лаьттан хІара гектара тІара фуалъяьхача хьажкІий 100 центнер яккха. Лакхара хьажкІий хьувкъам баккхарна а продукцен цхьа единица яккхарга дІабода къахьегам кІезигбарна а ер гІулакхаш кхоачашде лаьрхІад оаха:

а) 1.900 гектар хьажкІаш дІаювча лаьтта комплексни механизаци яь чакхъяккха, цхьа центнер ялатий яккхарга дІабода мах планахчул 15 процент лохбе;

б) оахош тІаийца декхараш кхоачашдарна 18 механизированни звено вІашагІъеллай оаха, агропаспортах хІара звенога леладе дІаденнад хьажкІаш юврийолаш дола 100-гара 150 гектарага кхаччалца лаьттан доакъош. ХІара звенона юкъевахийтав оаха тракториста, комбайнера, сеяльщика говзал йолаш вола шиша механизатор. Звенона керте оттаваьв говзал дикагІа йолаш вола тракторист;

в) механизированни звенона ер машинаш хьожаяьй: «Белорусь» яха трактор, «СКГ-6В» яха квадратно-гнездови сеялка, «КРН-42» яха культиватор, «СК-2,6» яха силос чуэца комбайн, «КУ-2» яха хьажкІаш чуэца комбайн. Кхоачам хиллал оасар дохаду макхаш кийчдергда:

г) хьажкІаш дІае 1.700 гектар зябь аьхай оаха. Лаьтта тІоадал йолаш хилийта лаьрхІа Іай а бІаьсти а 300 гектара тІа хий дулларгда. ХьажкІаш дІаювча лаьтта хІара гектара тІа 4,5—5 тонн минеральни удобренеш теха дола шира кхо дулларгда.

Боккха теркам тІабохийтаргба тІоадал Іоаяра а из лораяра а. БІаьстан юххье зяба 2 дийнахьа макха баькка даргда. ХІамаш дІаювш дола деррига лаьтта уж дІаеле хьалхагІа дика кийчдергда. ДІадувш дола фу къоастадаь, тІа мишта даргдолаш да техка, молхаш теха кийчдергда. ДІадуврга оаха «ВИР-63» яха гибрида хьалхара фу агротехнически дикагІа йолча ханашка духхьал квадратно-гнездови хьисапе, хилийта лаьрхІа бола фийт бІеначу хургболаш, ялат чуэцача хана гектара тІа 40 эзарнел кІезигагІа гІад хургдоацаш. ДІадийнача ялата мугІарашта юкъе дІоахала а пхорагІа а кхозза болх бергба, кхы тІа удобренеш а ехкаш хІаьта хий дехкача лаьтташка 4—5-зза хий дулларгда:

д) февральи марти беттaшка совхоза хІара отделене механизаторашца, комплексни механизацен звеной членашца, бригадашца, механикашца, отделеней управляющешца хьажкІаш чІоагІагІа хьувкъийтара дикагІа йола агроприемаш Іомаеш семинараш ергъя, звено хІара член ялат квадратно-гнездови хьисапе дІаде, мугІарашта юкъе болх бе, хий дилла а Іомавеш.

ССКП декабрьски Пленумеи Советски Союза Коммунистически партен XXI-ча съездеи исторически соцамаш кхоачаш а деш, оаха, Лермонтовски совхоза къахьегамхоша, тІахьех республикан юрта боахама беррига механизатораш, колхозникаш, совхозий болхлой, специалисташ, кхыбола болхлой ялата а мошача доакъарийна а лаьрхІа дІайийна хьажкІаши кхыйола юртбоахама продукташи 1959 шера семилеткан хьалхарча шера дукхагІа хьувкъийта, дІаювш йола культураш лелаеча шерра комплексни механизаци юкъейоалае, юртбоахама продукцега дІабода мах лохбе лоаттаю яхь шеръе.

Лермонтовски совхоза болхлой, гІулакхерча наьха, юрта боахама специалистий собране тІаийцад.

Лейтенанта И. Л. Добровольске командах йола взвод — Н-ски даькъе эггара дикагІчарех я. Взводацарчар декхар тІаийцаьд коммунистически хьисапе баха а, деша а, Даьхенна гІулакх де а. Шоаш тІаийцаь декхараш сийленца кхоачашду къонача тІемахоша.

СУРТА ТІА: арахьарча занятещ тІа. Аьрдехьара аьттехьа — лейтенант И. Л. Добровольскийи тІема а политически а кийчон отличникаш бола рядовойш В. Н. Гартман, Ю. Г. Масалев, С. Е. Мазур, взвода командира помощник вола сержант М. К. Парусовский наблюдательни пункте ба.

А. Брянова сурт, ТАСС фотохроника

ССКП ОБКОМЕ

Ачхой-Мартановски районерча Лермонтовски совхоза коллективо НГІАССР-а юрта боахама берригача къахьегамхошка даьча

КХАЙКАРАЛАХ

ССКП обкома бюрос могадир 1959 шера ялата а мошача доакъарийна а лаьрхІа дІайийна хьажкІаш дукхагІа хьувкъийта лоаттаю яхь чІоагІагІа йоаржае НГІАССР-а юрта боахама беррига къахьегамхой тІахьехаш Ачхой-Мартановски районерча Лермонтовски совхоза болхлоша, гІулакхерча наха, специалисташа даь Кхайкарал.

Бюрос республикан юрта боахама министерствона, партен райкомашта, совхозий, колхозий, МТС-ий, РТС-ий первични партийни организацешта тІадиллад «Лермонтовски» яхача совхоза болхлоша даь Кхайкарал болхлой, колхозникий, специалистий юкъерча собранешка дувца, 1959 шера ялата а мошача доакъарийна а лаьрхІа дІайийна хьажкІаш, къахьегами средстваши кІезига дІа йохийташ дукхагІа хьувкъилга Іалащдар, 1959 шера — семилеткан хьалхарча шера хьажкІаш дукхагІа хьувкъийта лоаттаю яхь колхозашта, совхозашта, отделенешта, бригадашта, звеношта юкъе шерагІа йоаржаяр.

«Грозненский рабочий», «Ленина некъ», «Сердало» яхача газетий редакцешга, моттигерча печата, радиовещаьен комитета тІадиллад 1959 шера хьажкІаш а кхыдола ялаташ а хьувкъийта лоаттаю яхь печата тІа а радиоца а шерра ювца.

Партийни актива собрани

Цхьа бaрт болаш а ворхІ шера план кхоачашъярна ший беррига низи хьинари тІадохийтаргдолаш а партийни организаци хилар хьахьокхаш чакхъяьлар 20 феврале Лермонтова цІерахча драматически театре хинна республикан партийни актива собрани.

ССКП аргІан йоацача XXI съезда балха итогехи республикан партийни организацие декхарехи лаьца доклад йир ССКП Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара новкъоста А. С. Трофимовс. Доклад яьнначул тІехьагІа пренеех къамаьлаш дир 16 коммунисто.

Собране хиннараша массава а раьза а волаш къоабал йир съезда решенеши цо чІоагІъяь боахам а культура а дІахо дегІадоаладара сийлахьа программеи.

Актива собранех лаьца йизза отчет лургья «Сердало» газето тІайоагІача номер тІа.

ДІаде ялат кийчдеш ба

ССКП XXI-ча съезда исторически соцамаша дог айдарца Нохч-ГІалгІай республикански ялата продуктай управленен ялат дІаийдеча пунктай коллективаша доккхий декхараш тІаийцад шоашта. Цар лаьрхІад бІаьсти дІаде гибридни, дикагІа йолча хьажкІий фу тІехдика кийчде.

Вай республикана кхоачам хиллал а, хІаьта иштта республикал арахьа дІаахийта а хьажкІий дика фу кийчделга Іалащдеча дика хьокхамаш доахаш хьажкІаш къоастаяь кийчъяьй Аргунски ялат дІаийдеча пункто, Слепцовски ялат дІаийдеча пункто, Ермоловски элеваторо, Цхьиле-къонгий юртарча ялат дІаийдеча пункто и. кх. д.

Цу лакхехьа йийцача пункташка болх беча коллективаша хьажкІий фу ший ханнахьа кийчдара йизза йоакхо а еш хадданза дени-буси къахьег. Цар тешал ду Управленен кулгалхоша оттаьча ханал 15 ди хьалха хьажкІий фу дика кийчдергхиларах. Ерригача ялат дІаийдеча пункташка из болх сихагІа лелийтара дика хьалхле а лелаю практически новкъостал а ду управленен элеваторо-складской отдела начальника нов. Н. Н. Савковс.

Цхьабакъда иштта лоархІамерча цу гІулакха йоакхо еш бац Гудермесерча Наурски ялат дІаийдеча пункта директораш.

Хьалха латтача Аргунскии, Артемовскии, Слепцовскии ялат дІаийдеча пункташа лаьрхІад Наурскии, Гудермесскии пункташта сихагІа хьажкІий фу кийчдеча новкъостал де.

Шеко йоацаш да цу бехктокхамерча декхара деррига хьинар тІадахийта къахьегаш уж коллективаш хургхилар.

П. АХМАДОВ,
Нохч-ГІалгІай республикански ялата-продуктай Управленен начальника заместитель.

Дог раьза долаш тІаэц оаха башкирций кхайкарал

ЧІоагІа дог гІоздаларца Іомаеш ба укх деношка, «Старогрознефть» НПУ нефтяникаш ССКП XXI-ча съезда материалаш. Нефтепромыслашка а бурув деттача бригадаша а семилеткан хьалхарча шерара задани ханал хьалха кхоачашъяра тІехьа шерра къовсам лелабу. Бурув деттача конторa буровикаша укх деношка керда торонаш гуча а йоахаш лакхара социалистически декхараш тІаийду.

Массава а раьза волаш тІаийцар оаха Башкирски нефтяникаша даь кхайкарал. Шоай низ кхо ца беш болх бир эксплуатационни бурув деттача буровикаша январски план 138,5 процент кхоачашъеш. Январь бетта планал совгІа 764 метр проходка чакхъяьккхар нефтяникаша.

Эксплуатационни бурув деттача буровикаша февраль бетта план 16-ча феврале 101,2 процент кхоачашъяьй. Из боккха хьокхам болаш къахьегам ба социалистически яхье. Февраль бетта дика хьокхамаш долаш болх бир бурув деттача бригадаша — къонача мастера коммуниста нов. Бухаровеи мастера Головенкои бригадаша.

ТІехдика толамаш даьхад буровикаша нн. Ивахненкоси, Золотухинеи, Василихинеи, Краюшкинеи, Кавешниковси, бурильщикий помощникаша нн. Зумаевси, Гичаевси, Тагировси, Оздоевси, Магамадовси, иштта кхыбарашеи. Цар массане а механически бурув тохара норма 125—150 процент кхоачашъяьй.

Советски Союза нефтяникаша ханал хьалха мехкдаьттеи гази яккха тІахьехаш Башкирцаша даьча кхайкаралца ССКП-а XXI-ча съездо чІоагІъяьча семилеткан планаца дувзаденна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тІехьа кхы а чІоагІагІа низ тІабахийта, хьинаре къахьегаш ба хІанз «Старогрознефта» нефтяникаш.

ГАБАЕВ Д. Д.,
«Старогрознефта» НПУ бурув деттара начальник.

Яндиева ИсмаІалий Нинайга дайта письмо

(«Ингушски» совхозе яхаш йолча)

Моаршал да хьога, тха хьамсара ИсмаІалий Нина!

Энски тІема училищен командованес хоам бу Хьога Хьа воІ Кодзоев Іалихана Зоврбик ше училище деша мел вагІача хана ше дисциплина йолаш, дог цІена долаш, эздел долаш, инициатива йолаш курсант волга хьахьекха хиларах.

Цо толамца Іомаю шийна хьехаш йола материал, дикагІа вола дешархо ва из.

Дешара группан комсомольски организаторалла болх беш ший декхараш дика кхоачашду цо, цунца цо командира новкъостал ду дешара гІулакх тоаде а тІема дисциплина чІоагІъе а.

Ший декхараш дика кхоачашдарахи подразделенен общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарахи Зоврбика командирашеи начальникашеи 11 баркал аьннад.

Баркал оал оаха Хьона, ИсмаІалий Нина, иштта дика воІ хьалкхеварах.

Дуккхача шерашка унахцІенеи дикеи Хьо яхар а хьатІакхувш йола тІехье хьалкхеярна Іа керда толамаш дахар а лов тхона.

Училищен командовани.

РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла вахийта оттаваь вай кандидат

* *

ТРОФИМОВ АЛЕКСАНДР СТЕПАНОВИЧ

Александр Степанович Трофимов ваьв 1903 шера Татарски АССР, Шерметьевски района Кушниково яхача юрта. Цун даьй ахархой хиннаб.

Александр Степанович къахьега волавеннав ший пхиитта шу даьлча гІоне Кушниковски лесничестве Іаьржа болхло а волаш. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хинначул тІехьагІа заочно техникуме деша а дешаш, болх бу цо. Цул тІехьагІа Саратовски пединститута историко-экономически факультет йистеиоаккх.

1922 шера Александр Степанович комсомоле вода, 1927 шера ССКП членалла а вода. 1924 шера Чистопольски райкома ВЛКСМ пропагандист волаш болх бу цо, цул тІехьагІа ССКП райкоме а, 1925 шера Советски Эскарца салте хилар из.

Советски Эскарцара цІаваитачул тІехьагІа н. Трофимов юха а педагогически болх бе волалу.

Юххьерча классашка хьехархо волаш волавенна г. Саратоверча Лакхехьарча коммунистически юртбоахама школан преподаватель волаш болх баьб нов. Трофимовс.

1937 шера партен Саратовски горкома секретаралла хорж из, цу хана денз массайолча хана партийни хьалхле лелаеча балха ва из. Александр Степанович партен Центральни Комитета аппарате бехктокхамерча гІулакхаш тІа волаш 13 шу даьккхад. 1946 шерагара денз 1952 шерага кхаччалца Литвен Коммунистически партен ЦК-а шоллагІа секретарь хиннав из.

1954 шерагара денз 1957 шерага кхаччалца ССКП Балашовски обкома хьалхара секретарь волаш болх баьб. Балашовски областа юртбоахам дегІабоалабеш цо толамаш дахарах Ленина орден еннай нов. Трофимовна.

ССКП XX-ча съезде нов. Трофимов ССКП Центральни Комитета члений кандидаталла хорж, СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла хорж из кхаь соьыве.

Нов. Трофимов гІулакх долаш, ше воккха ца хеташ, теркам болаш новкъост ва. Из партес дІа мел вахийтача массайолча участкашка, цо сии долаш кхоачашду парти шиих тешаш хилар.

1959-ча шера ССКП ЦК-ас опыт йола партийни болхло хиларах тарра нов. Трофимов Нохч-ГІалгІай АССР-а балха войт. Укхаза ССКП обкома хьалхарча секретаралла хорж из. Даьхенна хьалхашка Александр Степановича даь дика гІуллакхаш Советски правительствос белгалдаьхад Советски Союза Ленина ши ордени, Къахьегама ЦІеча Байракха ордени, массехк медалей енна.

«Красный молот» заводен Шелковски района Сталина цІерахча колхозен коллективаша цхьа барт а болаш № 811 йолча Грозненски-Ленински хоржама округе гІолла РСФСР-а Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаву нов. Трофимов А. С.

Къилбаседан Курильски островашка хьалъю гІишлош

Северо-Курильск (Сахалински область), 17 феврале. (ТАСС). Шоай халача, шийлача климатацеи хулача вулканашцеи йовзаш я Къилбаседан Курильски островаш. Океана чура хьалтІа яьлча санна яда уж. Курильски лоамашта юкъе эггара лакхагІа болча Алаида кІалха Парамушура кхеран берда йистошка, кхыметтел Шумшу яхача лохача зІамгича острова тІа а хьалъеш дукха гІишлош я. Механизированни йолча причалашкара чкъаьрий берхІала дехкача моттигашка, холодильникашка, кийчача продукцен складашка кхаччалца ехка конвейераш, гидротранспортераш, трубопроводаш, электролинеш я. Дукха ха йоацаш палаткаш лаьттача хІанз дика нах чубаха цІенош, общежитеш, берий яслеш, школаш, магазинаш я.

Уж гІишлош хьалъе йолаеннай Курильски островашка Іалаьмате дукха сельдь яха чкъаьра хилар бахьан долаш. Укх тІеххьарча шин шера цигарча форда чу Іалаьмате дукха Іайнаб из чкъаьра. ДІадахача шера чкъаьрий лувцача хана Северо-Курильск яхача городерча чкъаьрий лувцача болхлоша а Сахалинеи Приморьени сейнерий экспедиционни флотилеша а бІаь эзараш центнераш сельдь лаьцаб. Дукхача сейнерни экипажаша юкъа кошелькови цхарал хьекхача 100—150 тонн чкъаьра боаккх.

Укх ворхІ шера Северо-Курильск яха йоккха йоаца город Дальни Востоке эггара йоккхагІа йолча чкъаьрий лувцача портех порт хинна дІа а оттаргья, Боккхача океане сельдь боаккха кертера моттиг а хургья.

ССКП-а XXI-ча съезда исторически соцамаша дог гІоздаьккха, чкъаьрий лувцача болхлоша, механизатораша, строителаша шоай низ кхобергбац семилеткан хьалхарча шера чкъаьрий лувца ха дика чакхъяккхарна.

1959 Нохч-ГIалгIай совнархоза промышленность ворхI шера чухь 1965

Дог гIоздоаккхаш йола перспективаш

ССКП XXI-гIча съездо тIаийцача коммунистически общество хьалъярна йолча программо а цо чIоагIъяьча 1959—1965 шерашка СССР халкъа боахам дегIабарна йолча директиваша а белгалду бIарччача исторически ханна партеси дерригача Советски халкъои кхоачащде деза керттера декхараш, цар чулоац советски обществон вахарцара керттера деша — экономика, политика, идеологи, дунен халкъашта юкъера гIулакхаш.

ВорхI шера йолча плана йоккхача программах советски халкъа гу шиi сийрда кхоане, цунах цунна гу промышленностьи юрта боахами тоабара гIулакха лоаццача хана вай мохк дукхагIа дегIабоалаберголаш а беррингача мехко арахецача масса тайпара продукцеги бахархой сага сих арахецача продукцеги диллача дунен тIа хьалхарча моттиге боаккхаргболаш а йола мехка экономика тоалургхилар.

XX-и XXI-и съездашта юкъерча хана ленински наькъаца хьабенача вай мехко доккхий керда толамаш даьхад. ДIахо йодача хана промышленностьи, юрта боахами, культурен дегIайоалаеш а халкъа вахара хьал тоадеш а доккхий гIулакхаш кхоачащдаьд партеси Советски правительствоси.

Iалаьмате боккха лоархIам болаш да промышленностаи строительствонеи деш дола доал эргадоаккхаш хувцар а совнархозаш яхкар а.

Цхьа дезал санна йолча вай советски обществоца чIоагIа къа а хьийгар, коммунистически общество хьалъеча юкъарча гIулакхашца хьинаре дакъа а лаьцар Нохч-ГIалгIай совнархоза къахьегамхоша.

Совнархоза къахьегамхоша къовсам лоаттабаьб керттера декхараш кхоачащдара тIехьа, цар къаьстта чIоагIа къахьийгад дIахо йодача хана а мехкдаьттани химическии промышленность дегIайоалаеш, машиностроительни, энергетически, хьун, дахчан хIамаш кийчъеча, кхачан промышленность болх тоабеш.

Мехкдаьтта лохачар говза а чIоагIа а болх бар бахьан долаш дукха мехкдаьтта доалла моттигаш гучаяьхай: Карабулаке, Ачалкхе, Заманкуле, ГIойт-корте, Iаьлий-Юрта, ДаьттагIа.

Вай Нохч-ГIалгIай республике мехкдаьтта доалла уж моттигаш промышленносто беча балха юкъе йоалаяро йиш хулийт дIахо йодача хана мехкдаьттен гази дукхагIа даккха а Грознера мехкдаьтта чакхдоаха заводаш мехкдаьттан бедалца Iалашъелга вIаштIехьдаккха а.

Цу юкъа мехкдаьтта чакхдоахача промышленносте мехкдаьтта чакхдаккхара технологи эргаяккхар а, мехкдаьтта чакхдоаха установкаш тоаяр а, заводерча мощностех пайда дикагIа эцар а, сеца латташ йоаккха кIезигъяр а бахьан долаш дукха а дукхагIа мехкдаьтта чакхдаккха йиш хиннай. Дукха къахьийгад мощносташ йоккхий еш а химически промышленностен предприятей болх тоабеш а.

Производствон технологи тоаяр а бедалий кхоачамех пайда дикагIа эцар а бахьан долаш феноли ацетони доаккхилга алсамдаьннад. Хьал а яьй, болх бе а йолаялийтай, лоаццача хана Iомаяь кара а ерзаяьй синтетически этилови спирт доахаш йола мощносташ.

Новогрозненски ТЭЦ-ера низ бола турбогенератори Iанара яьши тоа а даь, болх бе доладалийтаро низ бола энергетически база Iалашъяьй республикан халкъа боахама дерригача доакъошта.

Хьал а яь, болх бе йолаялийтай хIанзарча, овсарле йолаш болх беча оборудованеца Iалашъяь йола керда шурий завод.

ДикагIа йола производственни мощносташ Iалашъяро а керда технологически процессаш балха юкъе кхувларо а, балха механизации автоматизации яро а 26 процент дукхагI яьккхай промышленносто арахеца продукци, къахьегама овсарле 15.6 процент лакхъяьй.

Арахецаш йолча продукцега дIабода мах лохбарах 154,0 млн. сом ахча кходаьд.

Уж а кхы дукха дика балхаш а Нохч-ГIалгIай совнархоза предприятешта карагIдаьннад вай партес, цун Центральни Комитето, Советски правительствос Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттаяра а цун совнархоз чIоагIъяра а Iалаьмате доккха новкъостал дар бахьан долаш.

Советски халкъо, цунца цхьана Нохч-ГIалгIай республикерча къахьегамхоша, дагахьа раьза хинна белгалду ворхI шера йолча плана тIа вай мехкарча дерригача халкъий экономикеи культуреи масса оагIорахьара дегIайоалаярна йоккхий торонаш луш йола ленински къамий политика кIоаргга хьахьекха хилар.

Из къаьгга гуш да юхаметтаоттаьча вай Нохч-ГIалгIай республикерча совнархоза промышленность дегIаярна йолча ворхI шера плана тIа.

Нохч-ГIалгIай совнархозага гIолла арахеца промышленни продукци 2,2-зза дукхагIа хургья, хIаьта хIара шерра-шера арахеца валови продукци ах миллиард сом гаргга хургья. Цунах, мехкдаьтта доаккхилга 1965 шера дегIадена хургда шоззанел кIезигагIа доацаш, газ йоаккхилга — 550 млн. кубометрга кхоачаш, мехкдаьтта чакхдаккхара боарам — 1,5-зза, химически продукци йоаккхилга — 4-ззанел кIезигагIа йоацаш.

Дикка дегIабоагIаргба машиностроенен, кхачан, хьун, дахчах хIамаш еча промышленностеша арахецача продукцен боарам.

Лакхе белгалдаьча тайпара промышленни производство дегIайоагIилга Iалащдергда йолаш йолча установкашта реконструкци ярца, тишъенна оборудовани дикагIчунца хувцарца, технологи эргаяккхарцеи керда технологически процессаш балха юкъе яхьарцеи промышленни предприятешкара мощностеш дIахо йодача хана тоаяро а республике дуккха керда промышленни предприятеш хьалъяро а.

Республике йоагI-йоагIача моттигашка хьалъе оттаяьй предприятеш.

Нагахь санна хьалхагIа, массаза а, мехкдаьттан промыслашкара дIаиккха йола промышленни предприятеш Грозне хьалъеш хиннаяле, 1959—1965 шерашка керда промыслови предприятеш дукхагIча даькъе республикан районашка хьалъергйолаш я. Промышленни производство совнархозага гIолла 2,2-зза а Грознера промышленность 74 процент а мара дегIа ца йоагIача метте, республикан районашка 6,8-зза дегIайоагIаргья из.

Кастта Шалински районе хьалъе йолаергйолаш я йоккха кхо завод: шекар дери, кхачан предприятешта эша оборудовани ери, автомобилашта запасной часташ ери. Духхьал цу заводашка болх беш массехк эзар саг хургва. Цу тайппара, кастта Наьсарен районе хьалъе йолаергья электрофицированни оатхалаш еш йола завод. Цига болх беш хургва ши эзар совгI саг.

Гудермесски районе хьалъергйолаш я хирургически оатхалаш еш йола завод. Дукха балхаш дергда совнархоза дахчах хIамаш ечеи кхачани промышленностера производственни мощносташ шеръеш, Сунженскии, Наурскии, Ачхой-Мартановскии районашка.

ЧIоагIа дегIайоагIаргйолаш я МагIалбика, Надтеречни, Сунженски районашкара мехкдаьтта доаха промышленность, цу тайппара чакхдоахаргда Саясановски (Беной), Ачхой-Мартановски (ДаьттагIа), Шалински (ГIойт-Корт), Наьсарен а кхыча а районашка мехкдаьтта тохкаш деш дола балхаш.

Республикан районашка мехкдаьттан, газа, дахчах хIамаш еча, кхачан промышленносташ дегIайоалаяро йиш хулийтаргья районий экономика лакхъе, нохчехи гIалгIаехи бола болхлой дукхагIа кийчбе, форман къамах а йолаш чулоацамах социалистически а йолаш йола культура дегIайоалае.

Дукха балхаш де дезаш я совнархоз дIахо йодача хана машиностроенена технологически прогресс ергйолаш а хозагIи дикагIи дола наха леладу товараш дукхагIа арахецарна гIо дергдолаш а йола химически промышленность дIахо дегIайоалаярна.

Мехкдаьтта чакхдоахача промышленносте дукхагIа хилийта еза парафин, сийрда мехкдаьттан продукташ хьаергйолаш йола мощносташ. Цу гIулакха хьалъергйолаш я дукха фабрикаши заводаши. Мехкдаьтта чакхдоахача промышленностерча болхлоша шоай низ тIабохийтаргба бензинеи, фаткенеи, кхыча продуктайи дикал лакхъярна.

Совнархозага гIолла керда хьалъе а йолаш яраш эргаяха а езараш 50 гаргга промышленни предприяти я.

Промышленни производство дегIайоалае аьнна оттаяь программа кхоачашъярна доккха дакъа кхоачтха гIишлош хьалъеш йолча организацешта. ТIеххьара дIадахача ворхI шера 3 млрд. сома маьха мара гIишлош хьал ца яьча цар укх хьатIахулча ворхI шера 5,3 млрд. сома маьха гIишлош хьалъе еза. Укх 1959 шера гIишлой-монтажни балхаш, 1958 шерца нийсдича, 5-зза дукхагIа хургда, хIаьта 1962 шерага кхоачаш — 2-зза дукхагIа.

Планах капиталовложенеш совъяха а гIишлой-монтажни балхаш дукхагI де а лерхIаш хиларо дIадех гIишлой организацеш чIоагIъярна, механизмашца уж Iалашъярна, материально-технически уж Iалашъярна, 1958 шера гIишлой болх вIашагIболлача хинна кхоачамбоацараш дIадахарна эшаш дола гIулакхаш хIанзе а кхоачащделга.

Совнархозо мел эшар дергда республикан районашка хьалъеш йола гIишлош хьашт долча материалашцеи механизмашцеи Iалашъярна, хIаьта цу тайпара гIишлош хьалъю дуккха болхой а бохийтаргба цо цига. Совнархоз тешаш я, керда предприятеш хьалъеча моттиге нохчашеи гIалгIашеи дакъа лоацаргхилара, хIаьта цу гIулакха къонача гIишлонхошта дешар хьехилга вIашагIдолла а лерхI.

Предприятещта хьалхле лелаечар, партийни организацей новкъосталца, ворхI шера йолча плано оттадаь декхараш кхоачащдарна керттера уйла тIаяхийта еза производстверча кхоачамех дукхагIа а дикагIа а пайда эцара.

ХIанз кердача низаца яхь йоаржаеш ба совнархоза къахьегамхой ворхI шера йола план ханал хьалха кхоачашъярна, хIаьта Нохч-ГIалгIай республикан совнархоза промышленни предприятешкарча къахьегамхоша вай Нохч-ГIалгIай республикерча берригача къахьегамхошца цхьана вай мехка коммунизм хьалъярна йола материально-техническа база йиллара сийлахь-йоккха программа кхоачашъярна шоашкара доагIаш дола дакъа лоацаргхиларах шеко а яц.

Б. САЙКО.
Нохч-ГIалгIай совнархоза председателa заместитель.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ СОВНАРХОЗЕ ГIОЛЛА ПРОМЫШЛЕННИ ПРОДУКЦИ АРАХЕЦИЛГА ДЕГIАДАР.

1959 ш. — 2,2-ЗЗА — 1965 ш.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» заводера коммунистически къахьегама В. Рагожина кулгалду бригада хьаяьяьнна цистерна шаьръеш, цIенъеш йоал.
Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа): В. Рагожин, М. Малик, А. Равчев, Г. Корольков. И. Плиева сурт.

Цифраши бакъдараши

* 1959—1965 шерашка Нохч-ГIалгIай АССР-а халкъа боахам дегIабоалабара дIадахийта лаьрхIа да 7,5 млрд. сом, вешта аьлча дIадахача ворхI шера хинначул 2-зза дукхагIа. Цо лакхдолийтаргда валовой продукци арахецилга дукха совгIа-эшашагIа доацаш 2,2-зза. 1965-ча шера республикерча промышленносто цхьан кIирагIа арахецаш хургья дерригача 1913-ча шера арахецаш хинначул дукхагIа продукци.

* 1965 ш. мехкдаьтта доаккха керда моттигаш караерзаярца а къаьна ярех дикагIа пайда эцарца а мехкдаьтта доаккхилга 1958-ча шераца нийсдича 1,8-зза лакхлургда. Мехкдаьтта чакхдоаккхилга 1,5-ззеи, мехкдаьттан сийрда продукташ йоахилга 1,3-ззей, парафин йоаккхилга 2-ззеи лакхлургда. Иштта кийчъяьча парафина чотах итташ эзараш тоннаш дуаш долча даьттан кходе йиш хургья.

* 1965-ча шера попутнии Iаламани газ йоаккхилга 1958-ча шераца нийсдича 2,5-зза лакхлургда. ХьатIадоагIача ворхI шера 163 километр газопроводи, компрессорни станции, газобензинови заводи хьалъе лаьрхIай «Сунжанефта» промыслашка.

* Вай дIадоладаь ворхI шу «Доккхача химен» ворхI шу хургда. Республике вIашагIйолларгья боккха низ бола финоли, ацетони, синтетически спирти, политилени, полипропилени арахецаш йола база. Еррига химически продукци арахецилга 4,3-зза лакхлургда. Цо торо хулийтаргья халкъа боахама миллионаш пунташ ялати коартоли кходе. 1965 шера электроэнерги 1913-ча шера ерригача Россе кийчъеш хинначул дикка дукхагIа кийчъергья вай республике. Цо торо хулийтаргья ерригача колхозаштеи совхозаштеи электрофикаци е производствона механизации автоматизации яйта.

„Красный молот" яха завод семилетке

ССКП XXI-ча съездо доккхий декхараш оттадаьд укх ворхI шера машиностроительни промышленноста хьалхашка.

ДIахо дегIаярна а, шеръяларна а дукхагIеи дикагIеи продукци арахецарна а боккха гIа боаккхаргба семилетке «Красный молот» яхача Грозненски машиностроительни заводо. «Красный молот» яха завод мехкдаьтта доаккхача промыслаштеи мехкдаьтта чакхдоахача заводаштеи чоалхане оборудовани арахецаш йола йоккха предприяти я. Цу завода продукци: грязеви насосаш, «ЦА-320» яха цементировочни агрегаташ, роликовтулочни зIанараш иштта кхы йола мехкдаьтта доаккхача эшаш йола аппаратура — Советски Союзе мел йолча мехкдаьтта доаккхача промыслашка а дуккхача мехкдаьтта чакхдоаккхача заводашка а дика лоархIаш балха лелаеш я.

1959—1965 шерашка СССР-а халкъа боахам дегIабоалабара контрольни цифраш тIа 1965 шера мехкдаьтта даккхар 230—240 миллион тоннага дIакхоачаде лерхI. 1958 шерарчул шозза хинна а ца Iеш дукхагIа хургда из. Цудухьа «Красный молот» яхача завода коллектива хьалхашка советски нефтяникашта дика болх беш йола оборудовани хилийтарна керда доккхий декхараш латт.

Заводо ворхI шерарча плана тIа лерхI мехкдаьтта доаккхача промыслашта тайп-тайпара оборудовани арахецар юкъера лаьрхIача 55,4 процент лакхде. Цул совгIа, нефтехимически предприятешта тайп-тайпара аппаратура а арахецаргья заводо. Цхьан 1959-ча, семилеткан хьалхарча шера, Грозненски химически завода 600 тонн дозал долаш аппаратура ергья тха предприяте. ТIадоагIача шерашка химически аппаратура арахецар лакхлургда.

Продукци дукхагIа арахецарал совгIа, керда дукхагIа низ болаши лакхагIа балха овсарле йолаши оборудовани арахецара а декхараш латт тха завода хьалхашка. Машиностроителий караерзае еза дуккхача кердача аппаратурани агрегатийи производство.

ВорхI шера дикка дегIайоагIаргья завод а цун коллектив а. ХIанзара цехаш шеръе а керда яраш яхка а дукха ахча дахиита лерхI плана тIа. Юлларгья керда нефтеаппаратурни цех, йилла йолаьй чугунолитейни цех, хьалъергья центральни лабаратори. Семилетках Къилбаседа Кавказе эггара йоккхагIа йола машиностроительни предприяти хургья «Красный молот» яхача заводах.

Болхлойи, инженераши, техникаши коммунистически партен XXI-ча съезда исторически решенеша дегаш гIоздаьха ворхI шерарча плана хьалхашка оттадаь декхараш тIеххоачащде доккхача хьинарца къахьегаш ба. Завода болх тоабе, къахьегама овсарле лакхъе, арахецача продукцега дIабода мах лохое дукха боккхача маьхе предложенеш еннай болхлошеи, инженерашеи гIулакхерча нахеи. Царех 300 предложени общезаводскои производственни совещане мога а яь балха юкъе иоалаю. Цу предложеней керттера дар производственни халача балхаштеи механизаци а автоматизаци а яри металлеи материалийи кхом бари да. Завода изобретателашеи рационализаторашеи семилетках 3,5 эзар изобретательскии рационализаторскии предложени яла а 12 миллионал кIезигагIа доацаш паччахьалкхенна ахча кходе а аьнна дош деннад.

ХIанз укх сахьате 1959-ча, семилеткан хьалхарча шерара план тIеххоачашъе шерра социалистически яхь яьржай заводе.

Л. Н. ПЕРЕПЕЧАЕВ,
«Красный молот» яхача завода парткома секретарь.

Семилеткан хьалхарча шера

Мехкдаьттани газеи промышленность кхы дIахо а дегIаярна вай партен XXI-ча съездо яь решенеш дегаш раьза хинна тIаийцар Нохч-ГIалгIай республикерча нефтяникаша. Вай социалистически паччахьалкхенна мара карагIдаргдоаца декхараш да съездо советски халкъа хьалхашка оттадаьраш. Мехкдаьттани, газеи, химическии промышленность вай республике дIахо дегIаяра наькъаш гойт съезда решенеша.

МалагIа торонаш я Нохч-ГIалгIай республике мехкдаьттеи гази доаккхилга лакхде?

Цу хаттара жоп луш, эггара хьалха ала дезаш да укх тIехьарча шерашка Грознерча нефтяникаша мехкдаьтта доалла керда моттигаш лахар бахьан долаш республике мехкдаьтта кIезига да яха уйлаш хувцаеннилга. Карабулак-Ачалукское яха мехкдаьтта доалла йоккха моттиг хьаелларца торо хилар, ерригача Управлене гIолла мехкдаьттеи гази йоаккхилга тIаккхетарал совгIа, цул зIамагIа йоаца мехкдаьтта доалла керда моттигаш гучаяха а мехкдаьтта доаккхилга дIадоладе а. ДукхагIа долча даькъе уж моттигаш я Сунженскии Терскии довкъашка.

ДIадахача шера декабрь бетта лоаллахарча Заманкульски площаде кхаьннахьа бурув тохарца гучадьлар цига а дикагIа дола мехкдаьтта доалла моттиг йолга.

Терски дукъа тIарча Iаьлий-Юртарча площаде номер 100 йолча скважинага йоккха кIедж тохийтар нефтяникаша. Из дар партен XXI-гIа съезд хьаеллача хьалхарча деношка. Из совгIат съезда сийна хетадир цар.

Боккхача лоархIамера гIулакх да Iаьлий-Юртарча скважино кIедж тохар, хIана алча, геологашта хетаргахьа, укхаза вIаштIехьа даргда еррига МагIалбика площадь чу а лоацаш, 45 километр дIоахал дола мехкдаьтта доалла йоккха моттиг хьаелла.

ХIанз, дерригa советски халкъ партен XXI-ча съездо шийна хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдарна уйла тIаяхийта долча хана, шоай низ дIакхоачача тайпара цу халкъа юкъарча гIулакхах дакъа лаца лаьрхIад Нохч-ГIалгIайчен нефтяникаша.

Карабулак-Ачалукски площаде бурув деттилга дIахо хьош да, укх шера шоллагIча ах шера чухь бокъонца мехкдаьтта даккха доладалийта лерхIаш.

«Сунжанефть» яхача кердача мехкдаьттан управленен коллективо 128,8 процент кхоачашйир дIадахача шерара план, хIаьта Управлене гIолла эггара дукхагIа мехкдаьтта а лу цо хIанз. Цу нефтепромыслови управленен коллектива хьалхашка оттадаьд кIалхарча мелови тIоанашта юкъера мехкдаьтта гучадаккхарна керда декхар, хIана аьлча къулбехьа уллача лоаллахарча ДаьттагI яхача юрта гучадаьннад цу тIоанашта юкъе мехкдаьтта долга.

Дукха ха ялалехьа хьу санна хьалъоттаяьча вышкаша хьалдузаргда хIанзалца даьсса лаьтта Сунженски дукъ. Цо тешал ду вай республике керда моттигаш хьаелларца мехкдаьтта доаккхилга лакхлургхиларах.

Заманкульски площада тIерча тIоанашта юкъера мехкдаьтта гучадаккхарах кхоачам ца хеташ, кIалхарча тIоанашта юкъера а из гучадаккхарна укх шера цхьаькханахьа бурув тоха лаьрхIад нефтяникаша.

Iаьлий-Юртарчеи МагIалбикерчеи площадашка 26000 метрал совгIа бурув тоха лаьрхIад, цо торо хулийтаргья, хетаргахьа мел мехкдаьтта укхаза доалла.

Шеко яц семилеткан укх хьалхарча шера мехкдаьттеи гази доаккхилга лакхдергдола уж гIулакхаш чакхдаьхача республикера химически промышленность дегIайоагIаргхилар. Тхо тешаш да укх тIеххьарча хана гучадаьннача геологически бакъдараша семилеткан планах эксплуатаце дIаяла лаьрхIа мехкдаьтта доаккха моттигаш ханал хьалха болх бе дIаяла торо хулийтаргхиларахи мехкдаьттеи гази яккхара план ханал хьалха кхоачашъергхиларахи.

Мехкдаьтта доалла керда моттигаш хьаелларна шоашта хьалхашка латта декхараш хала долга дика кхетаду Нохч-ГIалгIайчен нефтяникаша. ХIаьта а сийленца кхоачашдергда цар уж декхараш, хIана аьлча лаьрххIа технологи я хIанз скважинаш йоахаш, цул совгIа дика сухал а болаш металл кхо а деш йола конструкцеш а я.

Эггара лоархIамегIа дола гIулакх да бурув деттача бригадашцара, берригача нефтяникашцара болх, цар говзал лакхъелга, царга дешийтилга. Къаьстта уйла тIаяхийта езаш да нохчехи гIалгIаехи йола кадраш кхеяр, царга балха говзал Iомаяйтар. Ховш ма дий хIанз салоIаш бола Магомерзоеви, Цамаеви, Байдаеви, Хаджимурадови иштта кхы дуккха бараши шиъ орден лелаеча Грознерча нефтяникий коллектива юкъе шоай хана сийленца къахьегаш, шоай болх дика бовзаш хиннилга.

Нохч-ГIалгIай республика мехкдаьттахи газахи йIаьхий йолга дика кхетадеш йола Грознерча нефтяникий коллектив лаьрхIа я вай мехка сихагIа коммунизм хьалъярна оттаяь семилеткан план ханал хьалха кхоачашъе.

Н. З. КАЧЛИШВИЛИ,
НГIАССР мехкдаьттеи гази даккхара управленен начальник.

Химически продукцеи йоалилга дегIадар

1959 ш. — 4-ЗЗА — 1965 ш.

Ерригача торонех пайда эцаргба оаха

Нов. Н. С. Хрущевс партен XXI-ча съезде яьча доклада тIа чIоагIа уйла тIаяхийта дувц вай мехка химически промышленность сихха дегIайоалаярах лаьца, дIахо йодача хана чIоагIа накъаяргйолаш я из керда халкъа боахаман отрасль. Наха а промышленноста а эшаш йола тайп-тайпара синтетически материалаш хьалъярна кхоачалургйоацаш дукха бедал я вай мехка.

КIезигагIа къа а хьегаргдолаш, бедали, материалаши, энергии кIезигагIа а гIоргйолаш, дукхагIа химически продукци арахецаргйолаш технологически процессаш кхыча тайпара хувцарна вIашагIъелла йола химикий йоккха коллектив я Грозне.

Химически предприятеш сихагIа хьалъярнеи уж хьалъяра мах чухьнахьа баккхарнеи боккхача лоархIамера гIулакх да из. Цу хьакъехьа дика опыт йолаш я Грозненски химически завод.

Ховш да химически заводеи синтетически спиртеи органически продуктаи Iилма-тохкама институтеи коллективаш технологи а феноли ацетони даккхара схема а пайданех йолча тайпара хийцалга. Цо торо хилийтар завода проектни мощность шоззеи ахаззеи лакхъе. Завода коллективо усовершенствованияь технологически процесс керда хьалъе езача феноли ацетони доаккхача ерригача заводашта лаьрхIа я. Уж хувцамаш дар бахьан долаш хула пайда бIаьш миллионаш сома лоархIам болаш ба.

1958 шера заводе даккха доладеннад этилови спирт. ХIара шера итташ миллионаш ялат кходе торо хургья из спирт даккха доладалар бахьан долаш. Шерра-шера тIаетталургья заводо арахецаш йола химически продукци. 1958 шера яьккхачул 4-зза дукхагIа валови продукци йоаккхаргья 1963 шера. Цу пхе шера этилови спирт доаккхилга 8-ззеи ахаззеи, феноли ацетони доаккхилга 1,7-ззеи лакхлургда.

ХIанз 30—35 заводашта мара химически завода продукци ца кхухьийте, укх гарггарча шерашка дукхагIа хургья йоаккхаш йола продукци а из дIачу ийю заводаш а.

Укх семилетках хIара шера хьабоалача пайдах 30 миллионагара 80 миллионага кхаччалца отчислени е езаш я завод. Из вIаштIехьадаргда керда мощносташ хьалъярца, нагахьа санна уж хьал цаеш соце, гIирсаш хьалдеш хиннача зенал совгIа шийна доагIар юха ца эцаш юс паччахьалкхе а.

Укх тIеххьарча хана тоабеннаб гIирсаш хьалдара болх а. Из кхы а дикагIа хургбар нагахьа санна монтажникашта кхоачам хиллал бе болх а оборудовани а хиннаяларе.

Дукха рационализаторски предложенеши технологически предложенеши чакхъяьхай химически заводе. Цу гIулакхо итташ эзараш сома пайда беннаб. ХIара 4-гIа вола завода болхло рационализатор ва, хIаьта цхьайолча цехашка хIара шоллагIа вар а ва. Царна юкъе ба болхлой, инженераш, кхыбараш. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа хул рационализатораш, пайда дукхагIа боал цар телача предложенеех. Завода коллективо дош деннад 1959 шера 2 млн. сом ахча кходергдолаш йола 500 гаргга рационализаторски предложени балха юкъе йоалае аьнна. Коллектив дIахо дегIайоагIарг хиларга диллача рационализатораша коммунизм хьалъеча лоацаш дола дакъа шерагара шерагъ мел доалл доккхагIа хургда. Завода балха юкъе йоалае могаяь иттанел совгIа рационализаторски предложени я. Цар дикка тоаергья феноли, ацетони, технически спирти даккхара технологи, дуккха лакхъергья оборудованен балха овсарле.

Завод шеръяларах тарра болхлошта чуIе цIенош а дергда. ХIанз долчул шозза дукхагIа хургда ворхI шера дергдола цIенош. 1958 шерачул кхозза дукхагIа бераш хьаэца йиш хургйолаш яслеши детсадаши хьалъергья заводо.

Школаннеи вахарая юкъерча бувзамах дола керда закон тIаэцар бахьан долаш къаьстта боккха лоархIам болаш да болхлой кагирхоша дешара Iалашо яр. Цудухьа завода коа 15 класса цIаи, йоккха конференцзали, библиотекеи, кхы йола помещенеши шийна чухь хургйолаш школа хьалъе доладеннад тхо. Керда дешара шу цу школе дIадоладергда къонача болхлоша.

Боккха лоархIам тIабохийт заводо квалифицированни болхлой кийчбара. 1963 шера заводера болхлой 1958 шерарчул кхозза дукхагIа хургба. Эшаш бола болхлой ФЗО-шкеи квалификаци дIахо лакхъеш йолча заводерча курсашкеи гIолла кийчбергба.

Завода коллектив семилеткан хьалхарча шерара план кхоачашбе дикача толамашца къахьегаш я. Январь беттара план 108,9 процент кхоачашъяьй.

Лакхара хьокхамаш доахаш къахьег спирт доаккхача цехий коллективаша. Дика къахьегарца белгалъяьннай н. Кузнецовас кулгалду № 32 йола цехи н. Зайдмана кулгалду № 7 йола цехи.

Иштта дика толамаш даха завода коллектива низ кхаьчаб хьинарца къахьегари, технологи тоаяри, ерригача заводе аппаратура оттаяри бахьан долаш.

Тха завода коллектив, социалистически яхье а яьнна 1959 шерара программа ханал хьалха кхоачашъярца халкъа боахама планал совгIа 7300 тонн этилови спирти, 270 тонн феноли, 115 тонн ацетони дала дош деннад. Къахьегама овсарле 1958 шерарчул 20,1 процент лакхъе а, даьккхача фенолага дIабода мах 12 проц., спиртага бодар — 34 процент лохбе лаьрхIад оаха. Социалистически яхье керттера оаха лерхIар — коммунистически къахьегама завод аьнна цIи тиллийта бокъо яккхарна лоаттабу къовсам ба.

П. НАЗАРОВ,
технически Iилмай кандидат, Грозненски химзавода директор.

МЕХКДАЬТТЕИ ГАЗИ ЙОАККХИЛГА А МЕХКДАЬТТА ЧАКХДОАКХИЛГА А ДЕГIАДАР

1959 ш. — ГАЗ ЯККХАР 4-ЗЗА; МЕХКДАЬТТА ДАККХАР 2-ЗЗА; МЕХКДАЬТТА ЧАКХДАККХАР 1,5-ЗЗА — 1965 ш.

Хоржамашта накъа долхаш

★ ★

Харжархой шоай кандидаташца вIашагIкхетар

18-ча феврале «Красный молот» яхача заводе хьагулбенна харжархой вIашагIкхийтар РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат волча ССКП Нохч-ГIалгIай обкоча хьалхарча секретараца нов. Трофимов Александр Степановичаца.

Доверенни волча завода цхьоалагIча цеха модельщика нов. Ковалев Владимир Алексеевича нов. Трофимова вахара никъ а биографи а харжархошка дIа а йовзийта беррига харжархой тIахьийхар партен а Даьхен а тешамерча воIа нов. Трофимов Александр Степановича хоржамаш хулача дийнахьа — 1-ча марта кхадж тассарна.

Цул тIехьагIа къамаьлаш даьча харжархоша: № 5 йолча цеха мастера нов. Зевилов Павел Андреевича, кузнечни цеха прессовщицас нов. Заичкина Полинас, № 3 йолча цеха слесара нов. Абрамов Вилен Ивановича, завода керттерча инженера нов. Ларионов Евгений Павловича заводо 1958 шера бaь болх а бийца депутаталла кандидат волча нов. Трофимовгара дехар дир завода йоагIаш йола материалаш ший ханнахьа поставщикаша хьаухийтаргйолаш, нах чубаха цIенош хьалдарча дукхагIа ахча хьожадергдолаш, хьалъеш латта завода спортзал чехкагIа йистейоаккхаргйолаш, Грознен юххе алхха баьца даараши коартолаши лелаергйола совхоз вIашагIйоллаpгйолаш новкъостал де, аьнна.

Цул тIехьагIа къамаьл дир массане а безаме тIайийцача нов. Трофимовс. Цо «Красный молот» завода коллектива дег тIара баркал аьлар ший кандидатура РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла оттаярах а шийх селла боккха тешам боларах. Цо дош делар шийна тIадехка декхараш кхоачащдарна ший низ а хьинар а ше кходерг ца хилара.

Т. ТЕБОЕВ.

Веденски районе

Веденски районера харжархой вIашагIкхийтар РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат волча ССКП Грозненски горкома хьалхарча секретараца нов. Зотов Евгений Николаевичаца.

Къамаьл даьча доверенни волча Веденски МТС керттерча инженера нов. Алиев Султана аьлар, ший беррига вахара никъ нов. Зотовс советски халкъа а Советски Союза Коммунистически партена а гIулакх деш хьабенилга. Мел беча партийни а общественни а балха тIа, Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа — массанахьа а къахьегамхой безаш, партен член ше хилара декхар нийса леладеш хьавенав нов. Зотов. Цо беррига харжархой тIахьийхар 1-ча марта нов. Зотовна кхадж тассарна.

Къамаьл даьча Энгельса цIерахча колхоза председатела нов. Идрисов Мазлака, нов. Зотовгара дийхар шоай колхоза хьалхашка латта доккхий декхараш кхоачащдарна Грознен промышленни предприятеша гIо делга вIашагIдоллар. Горянкай интерната дешархочо Махмудова Маяс нов. Зотовгара дийхар райцентре стадиони спортзали яра новкъостал делга.

Къамаьлаш даьча Веденски юкъерча школан хьехархочо нов. В. Я. Кочетовас а ВЛКСМ Веденски райкома секретара нов. Юнусовс а иштта дехар дир нов. Зотовгара, цар харжархой тIахьийхар хоржамаш хулча дийнахьа нов. Зотовна массане а кхадж тассарна.

Юххера а къамаьл даьча нов. Зотовс дег тIара баркал аьлар шийх иштта чIоагIа тешам боларах. Цо харжархоштa дош делар цар тIадехка декхараш кхоачащдарна ший низ кхобергбац, аьнна.

Н. АЛИРОЕВ.

Наьсарен районе хоржамашта хьалхарча деношка

РСФСР Лакхехьарча Советеи моттигашкарча Советашкеи хоржамаш дарга кийчлуш Наьсарен районе вIашагIъелла 18 агитпункт я. Ерригa агитпункташ телефонаш, электросвет йолаш, газеташца, журналашца, хоржамий литературацa Iалашъяь я. Агитпунктий заведующеш ба болх дикагIа бовзаш бола коммунисташ.

Наха юкъе агитационно - кхетама болх беш 350-нел совгIа саг ва. Агитаторашца ший ханнахьа совещанеш а семинараш а ю.

Хьокхам эца мегаргболаш дика вIашагIбелла агитационно-кхетама болх лелабу нн. Дударов Хьасанеи, А. Хучиевси хьалхле лелаеча ТIой-Юртарча агитпункто, цига дикагIа бола агитатораш ба нн. М. Газиков, комсомолец А. Ахильгов. Нов. А. Х. Дахкильговс хьалхле лелаеча Долакъа-Юртарча агитпункто а бу дика болх, цига дикагIа бола агитатораш ба комсомолец Темурзиев Алихан, юртарча библиотекан заведующи нов. Даурбекова Аьсет.

Ерригача агитпунктaшка чакхдаьннад депутаталла кандидаташца харжархой вIашагIкхетилга. Кандидаташца уж вIашагIкхетача хана царна ССКП XXI-ча съезда решенеш, гражданий бокъонаш ювцаш иштта кхыча темаех лекцеш йийшар. ХIанз агитатораш бахача наха ССКП XXI-ча съезда материалаш йовзийташ ба.

Агитпунктaшка чакхдаьннад хоржамаш дара кабинаш, кхажамаш чутасса урнаш елга, ерригача участкашка ден а бус дежурнеш ба.

АБАДИЕВ IИИСА,
ССКП Наьсарен райкома пропагандани агитацени отдела заведующи.

Иштта хьега деза къа

Эггара хьалхарчаца коммунистически къахьегама бригада яха сийлахь цIи яккхара социалистически яхье яьннай Совнархоза производственни предприятей конторера коммуниста Ершиков Андрей Алексеевича кулгалду столярий-сборщикий бригада. Ерригa з ши бутт ха мара яьннаяц къонача болхлоша хIара дийнахьа 150 процентал лохе йоацаш балха план кхоачашъе, арахецача продукцен дикал лакхъе, материал кхое, иштта кхы гIулакхаш кхоачащде аьнна декхараш тIайийца. ДIадахача шера декабрь беттеи укх шера январь беттеи 200 процент кхоачашйир коллективо производствон план.

Балха тIа ка ялара дукхагIча даькъе новкъостал ду бригадана кулгалдеш волча новкъоста Ершиковс. Производствон гIулакх дика довзарца, массанахьа кхоаву из.

Цкъаза, дукха изделеш е аьнна шоашка заказ кхаьчача, Ершиковс цу сахьате бригадан коллектив хьагул а йийя «пятиминутка» яха собрани ю болхлошца. Массадола де деза балхаш царна дIа а хьийхе бокъонца заказех уж кхийттачул тIехьагIа заказ йистедаккха деза ха а къоастийя дIаоттабу бригадира ший болхлой.

Новкъоста Ершиковс кулгалдеча бригадо массаза дика кхоачащду ший декхар. Нагахьа санна ший задани кхоачаш ца юлуш тIехьавусаш болхло хилча бригадан дийнахьара балха норма кхоачаш ца еш йисар кхераш бригадира цунна новкъостал де цаI е шиъ саг вохийт. ТIаккха кхоачамбоацар юкъера дIадоал. Цхьабакъда гIо де водар а шиъкхоъ балха говзалаш йолаш хила веза, хIана аьлча хIаране беш бола болх ше-ший тайпара хиларца.

Станочникашеи столярашеи хьаяь яьнна деталеш кара дIакхахьар юкъера дIададаларо кхы а лакхъю цар къахьегама овсарал.

Дукха ха яц цехерча профсоюзни собранешка балхацара брак дIаяккха яхаш, дувцаш хинна. Дукха хулар балха тIа орак. Из бахьан долаш болхлоша алалий а кIезига эцар, хIаьта производствон план кхоачаш а хилацар.

НаIара алтамашта гонаца шурупаш чуеттилга дIа а даьккха отверткаш лелае болабелар, иштта дикагIа цIенъе баьлар болхлой тIеханахьа наIарийи корийи коробкаш. Бригадира Ершиковс во хилча чакхйоалийтаргйоацилга а ховш брак йоацаш оолх бе болабелар столяраш.

Дукха а дикагIа болх бе баьлар хьу тедача цехера заготовщикаш Айрапетьяни, Н. Даниловн, А. Довгани. Бокъонца цеха къахьегамхой болх аттача боаккхаш тоаьи нийсъяьи хьатела йолаелар хьуна материал.

Изделеш юха тоае езаргйоацаш брак дIаьннай балхацара. Во йолаши, стандарт телхаеши продукци арахецарах болхлошта выговораш еш хинна цеха доска тIара приказаш дIадаьннай хIанз.

Хьаеш йола хIамаш дика хилийта столяраша керда юкъедаьккха гIулакх да — арахецача продукцен дикал хьалхарча сортах 10-негара 30 процентага кхоачаргйолаш цун удельни вес лакхъе. Хало дале а, цхьабакъда кхоачаш ца дича даргдоацаши кхоачащде могаргдолаши декхар да из, йоах цар. Керттерчарех декхар да, яь яьннача изделей запасни комплекташ вIашагIйохкар, хIана аьлча моллагIча заказа дукхалгеи кIезигалгеи ца хьежаш кийчача продукцех 5-10 деталь совгIа ю. Из ду, хьуна обработка еча хана хо ца луш йиса йола брак, изделеш хьаеча гучаяьлча уж хувцарна. Цхьабакъда заготовщикаши станочникаши дика хьожаш хилар бахьан долаш материал дукхагIа яр цIена хиларца совнагIа кийчъяьраш план тIеххоачашъярга дIайода, хIаьта мегаргйоацараш складе гIолла болхлошта лу.

Ершикова бригаде керттера дарех лоархIаш да, болх беш йола инструменташ лораеши ца йойташи лелаяр. ХьалхагIа болхлоша, столяраша хIаране ше-ше чIегаш а детташ шкафаш чу йовр кхераш лелайора уж, хIаьта хIанз уж чулатта шкафаш йийла хул, лечкъаеш саг вац, цул совгIа кег цалуши бIарчеи а юс.

Къахьегама овсарал лакх ца еши кулг тоханза йола резерваш гуча ца йоахаши хила йиш яц коммунистически къахьегама юкъе дакъа лоацаш бараша.

Ершиковси, В. Дулини, П. Котовси, дикача маьхера рационализаторски предложенеш балха юкъе йоаларца болх аттача а боалаш дукхача боараме балха ха мукъа юс болхлошта.

Уж санна йола предложенеш дагалувцаро дукха экономи луш, ханал хьалха пачхаьлкхен план кхоачаш е торо лургъя.

Бригадо чIоагIа йоакхо еш ба ученикаш бола гIалгIай кагирхой Баркинхоев Вахеи Зязиков Азамати.

Ялх бутт гаргга йолча хана «Чечингстрой» тресте грузчикал болх бир Зязиков Азамата. Цхьабакъда, деревообработчика болх дукха а безабенна 1958 шера 13-ча февралe юкхьанца цехе тайп-тайпарча балхаш тIеи, цул тIехьагIа столяра-сборщика ученикал болх беи эттар Азамат. ХIанз моллагIа бола бехктокхамера болх лу цунга бе. Укх деношка кхоалагIа разряд яккха лерхI цо. Азамата чIоагIа новкъостал ду Журавлевс, Мотовиловс, Баратовс, кхыоараша.

Коммунистически хьисапе къахьега болабелча гIоне дикка холуш эргадувл наьха культурни вахар. Балхара баьлча, мукъа йолча хана, вIашагI а кхийте, театре, кино ух бригада къахьегамхой.

Бокъонца дIадоалаш латт коллектива юкъера бIеха мотт лебелга, къаьнара тIехьадисаь гIулакхаш леладелга.

Бригадан къахьегамхошта юкъе керттера дар а хинна дIаэттад дешар. Дулин Владимир промыслови кооперацe Ерригсоюзни заочни техникума хьалхарча курсе дешаш ва, Дукужин Леонтий института физико-математически факультете ваха кийчлуш подкурсе дешаш ва, хIаьта Починалин Геннадии, Гаврилов Анатолии, Атонесов Аркадии, кхыбараши сайрийнарча болхлой-кагирхой школе дешаш ба.

Балха тIа бовзаш хинна ца Iеш художественни самодеятельносте а дакъа лоац столяраша Даниловси Саркисьянеи. ХIанз бригада каст-каста красни уголоке ух, партен XXI-ча съезда материалаш Iомаю.

Коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккхарна социалистически яхье а яьнна, мамогга къахьегаш я бригада.

П. ИДРИСОВ.

Сурта тIа: Ершикова бригада делкъига салоIача хана ворхI шерара план Iомаеш йоал.

И. ПЛИЕВА сурт.

Брестски крепость лораеш хиннав из

...1940 шера октябрь бутт. Советски Эскаре хьийха вода Грозненски нефтяной техникумера студент Байбеков Iаддал. Цунца воински цхьан часте болхаш бар Грозненцаш-мехкахой Абдурахимов, Юсаев, Зацепин, Бедрицкий, Елетин, иштта кхыбола доттагIий а. Пружаны яхача моттиге 44-гIа стрелкови полк латтача кхаьчар къона тIемахой. Цу полка командир вар майор Говрилов Петр Михайлович.

ТIема гIулакхаш Iомадеш дIаухар полке денош. ТIема гIулакха а политически а ши-ше дикагIа кхета гIертар хIараваp, техника, герз Iомаде гIертар. 1941 шера март бетта Брестски крепосте хьожайир из полк. Цигача полковой школе вар Байбеков Iаддал. Дешар чакхдоалаш латтар. Цу деношка Ленинградски пехотни училище дIабаха безаш бар курсанташ. Царца ваха кийчлуш вар Iаддал а. Советски Эскаре Iергволаш эпсар хила дагадехар цунна.

— Цхьабакъда уж са уйлаш кхоачаш хила хьаьха хиннаяц, — яхаш дувц тхона Байбеков Iаддала. Иист ца хулаш цхьа ха а яьккха, бIаргашка есса гIайгIа а йолаш, шорттига доладир цо дIахо. — Тахан санна дагадоагIа сона цхьа унзареча тато тхоаш сомадаьха. Пхиитта минут яьлча Iуйриина диъ сахьат доалаш ха яр из. ТIаккха шозалагIа а кхозалагIа а дувла даьлар таташ. Лелхача йоккхийча топий пхорчий таташи дегIа зулам бодабеш увгIача самолета гIари вIашагIъэ даьлар. Фашисташ оар уж. Ерригa Брестски крепость меттахьа хьаира. Тревога хиннaчул тIехьагIа герз ое деллар салташеи эпсарашеи. Са сиирда доалаш латтар шозза вIаштIардаьча цIеношкара дIахьежача тхона Буг яхача хи дехьара немецки аэростат бIаргаеинача хана. Фашисташа крепоста еттача йоккхийча топии зем боахаш яр из. Хи чу, ораш чу, гонахьарча тIокартах дегталора пхорч, сигала ухиитар хий, лаьтта.

Иштта дIадоладу ший дувцар Брестски крепость лораеш хиннача Байбеков Iаддала. Крепость лораеш хиннараша шоллагIча дийнахьа мара чуяитанзар моастагIчун аэростат. Крепость яккхар духьа тIаиоагIа гитлеровски танкаш тIаь тIа кхаьчар, цхьабакъда артиллеристаша йоккхий топаш етта йолайир царна.

— Сона тIадилладар, — яхаш дувц Байбаковс дIахо, — крепоста малхбузехьарча даькъа тIа кIийле лаца, аьнна. Тха хинна тIема низ бар 15 салте, 4 станкови пулемет, 2 ручной гранат. Керда низаш тIахехкар тхона фашисташа, тхо духьала чIоагIа эттадар. Пхийтта сагах дийна висараш ялх саг мара вацар, хIаьта цул тIехьагIа массехк атака оаха яьчул тIехьагIа кхоъ мара висанзар. Пулеметаш етта йиш йоацча яьлар, патронаш кхоачаелар. Ази, Лебедеви, Пономаренкои яхача салташеи тIехьашка довла лаьрхIар. Комендатуранеи погранични отрядан юкъе тхо кхаьчача хана Лебедеви Пономаренкои боабир, хIаьта малхбоаленгахьарча тхоай кIийленна со тIакхаьчача, цига кхийтар сох полка командир вола Гавриловн салте Зацепин Николайи, — аьнна дийце воал Байбеков.

Цунах лаьца дийцар писатела Смирнов Сергея — Брестски крепость лораеш хиннaчарех яздаьча книжка авторо — Московски радио чу гIолла ше къамаьл деш. Шийна дагадоагIар дувцаш писатела Смирновс йоахар:

«...Крепоста Малхбоалехьара оагIув лорабеш хиннача кхаьннех диина виса цаI сержант-пулеметчик а полковой школан комсомольски комитета секретарь а вола, хIанз Грозне болх беш вола Байбеков Iаддал вар. Малхбоалехьара крепоста чIоагIале йохаяьчул тIехьагIа, моастагIчо бaь го бoха а баь, чакхваьлар из Гавриловцеи салтечунца Зацепинцеи цхьана».

Го бохабаьчул тIехьагIа масса оагIонгахьа дIа-юха бекъабелар уж. Го баь ткъаь ялхлагIа ди дар из. ТIехьагIа хайра Байбековна Зацепин вийнилга а, хIаьта майор Гаврилов дийна висалга а.

Новкъосташцара къаьстачул тIехьагIа текхаш араваьлар Байбеков крепостера. Дийнахьа кхераме йоаца моттиг лохар цо, хIаьта оийсанна наькъа зем боахаш дIахо ухар, шийчарна тIакхача гIерташ. Кобрино яхача моттигана гаьна воаццаш тIехьашка ваьнна массехк саг кхийтар цох. Малхбоален оагIонгахьа чакхбала лаьрхIар цар. Цхьабакъда из кхоачаш хиланзар. Уж беррига ш а фашисташа лийцар. Иштта бахар уж плен.

Цу хана денз йоккхий халонаш тIакхаьчар Байбековна, концентрационни лагерашка, набахтенашка хул из, къиза къахьегам, моцал лов цо. Борисоверча, Полтаверча, къулбехьен Германерча концлагерашка гIолла, Тунисерча, Палермоча, Верденерча, Ахенерча, Дортмутерча, Танновeрерча набахтенашка гIолла лела виизар советски военнопленне Байбекова. Эльбе советскии американскии эскараш вIашагIкхийттачул тIехьагIа тIом чакхоаллалца юха а Советски Эскарца хилар Байбеков. ТIом йистебаьлча Грозне юхавоагIа из.

ДIаихар шераш. Лехаш дуккха ха яьннaчул тIехьагIа юххера а корабир цу сийдолча гарнизонацара Брестски крепость лораеш хинна салтиии эпсараши.

ХIанз Грознерча пропарочни станце болх беш ва Байбеков Iаддал. Из каст-каста хул Грознера къахьегамхой, кагирхой, пионераш болча хьоашалгIа. Шийна дагадоагIачох цо дувц Буга яхача хи йистера крепость турпале лораьччарех, гитлеровски Германе тиишача балхах хьоабаь тIом болабеннача хьалхарча деноех, плен бигараштa фашисташа даьча низехи Iазапехи.

ХIанз язду Байбеков Iаддала шийца цхьана тIем тIа хиннaчар турпаленах, къонахчулах, деналах.

С. ВОРОНИН.

Iилман экспедици Атлантике йода

КАЛИНИНГРАД, 19 февраль. (ТАСС). 1959 шера Атлантике яхийта керда Iилман-промыслови экспедици вIашагIйолла аьнна соцам баьб Калининградски совнархозо. ГIорадаь керда чкъьарий Iоадеш дола «Казань» яхача кеман тайпара доккха траулер Малхбузен Африкан форда йистошка даха кийчлуш да. Цига сардина яха чкъьарий IаIна моттигаш тохкаш 5—6 бутт боалакхаргболаш ба.

Калининградски морской училищера «Тропики» «Меридиани» яха учебни кемаш Юкъерча Атлантике Iилман-тохкама балхаш дарна кийчлуш да. Духхьашха Атлантикан къулбехье-малхбузерча даькъа тIа, Бразилен форда йистошка, яхийта кийчъеш я чкъьарий лувца Iилман-тохкама экспедици. Цунца да «Океан» яхача кеман тайпара юккъерча кемаех дола ши кема.

И. БАЗОРКИН

Сей

Дувцар

(Са доттагIчох Iазех зIамига волаш яьха цIи)

КIира мара дацар Сей кхий чу велла, цхьабакъда цунна дукха ха хетар ше чувоалла.

Льтта доагадеш хьежар малх, денош дIайха ухар, Iы меца хулар бийсана. Сатоссача хана хьунгахьара шийло кIеззига мух боалар. Кхий чу а баьле, низ бехача плен чувоаллачун яшанза йолча можа тIа а цун докъаденнача бордаш тIа а кхоачар из.

Юххерча, тоаенна латтача бешамашка гIа вIашагIа хьекхаш цо шортига делла шарх хьахоэ.

— Мух а боагIа — бал Саьва, шешийца. Из дикагIа хьакхетийта, Сей бартала льтта Iовуж.

Цхьабакъда михо а новкъостал дац цунна тахан. Корта чIоагIагIа бIогора баьннаб цун. Хийра йолча гIолла гуча а иккха, къайла яьлар сердал.

Цхьа ха яьннача гIолла, наIар тIа часовойша чIоаггIа гIар айийр. Иштта ена хьаэттар цхьаькха а Iуйра. Фу дика дахьаргда теш цо? Часовойша нийI хьайийлача, царех теннача дегIара, цIе басилгаш йолаш волчо, Сей волча хьачу а хьежа: «Русь, добри утрой! Не спайт! Подимайсь!» — аьнна, гIожа цIогIа техар.

Иштта из леладора цар хIара денна. Цул тIехьагIа царех цхьа немце, плен чувелла воаллача укханна гургволаш наIар тIа Iо а хайя, цхьан бе автомат а елла, вокх кулгаца цхьа дика хIама даа волалора. Мерза а дуккхача хана а юар цо хIама.

Иштта хIаман диаьчул тIехьагIа, кулгаш а дийхке, дош хатта цIагIа чувигар цар из.

ЦIагIа царга хьежаш хулар шовзткъа шу ха йола, цIена яьша моджи цхьан оагIора билла, хоза ннйсбаь кIуджи бола, йIаьхача юхьара эпсар. Из а, массаза гу, хIама юаш хулар. Истола хьатIа хайя, дукха ха йоаккхар цо хIама диа ца воалаш. ХIама диа ваьлча, салфеткаца бордаш а цIендийя, «малав хьо?», «малагIча къамах ва хьо?», «хьунагIа фу деш вар хьо?», яхаш хаттараш дора цо Саьга, гIожача оазаца.

Колхозник, ЦIеча Эскара тIемахо ва со, къамах гIалгIа а ва, тIема тIа човнаш а хинна, Кавказе цIавода со, массаза а санна оалар Саьва. ТIакха шорттига дIатIа а волалийя, бIарга цIацкъам ца тохаш бIара а хьежаш, кулга оамалца хьа а лехе, тIеххарах йоалла йIаьха шод хьаяьккхе Саьна етта волалора. Иштта юххьанца лоткъам эцача эггара хьалха шод тоххашехьа а, Саь букъа тIара коч эккхийтар. Цул тIехьагIа мел техачо, массаза кхег, Саь дегIа тIара цIока хоададора. Из Iазап хIара денна дора цар Саьна.

Плен вигалехьа, хьунагIа дукха кIираш даьхадар Саьва, моцал а ловш. ЦхьаоакЪда хIанз шортта буц а хий а долаш хинна из хьу ялсмале хетар цунна.

Немцаша даа хIама а мала хий а лацар. Маца йисте даргда ховш а дацар из Iазап.

Моцало а хьогало а Саь дегI дуар, са кхоачадора. Часовойшта ца хоиташ ча дуар цо, айран юкх Iувшар. Салташта тIа а кхийтта, царгара маькх яккха юххера а чIоагIо яьяр Саьва. Цун уйла шоашта яйзача санна, хьалха мо Саь саготтдеш бацар уж тахан. Маьрша къамаьлаш а деш, юкъ-юкъе эпсараш чубахача цIагIа дIачухьежар уж. Цхьа ха яьннача гIолла цу цIагIара ара а ваьнна, кхийна тIаволавелар къона эпсар. Иштта цIаккха а хиннадоацандаь, Сей из зе эттар. Хада доаллий-хьогI гIулакх?

Кхий чу мавальлинге а къамаьл динзар лейтенанта.

— ХIанз обер-лейтенант волча вугаргва хьо, — аьлар цо юххера а.— Ховш хилалахь хье тIеххьара вугаш хилар. Хьа кхел хьох хьайх тийша я. Кхетадирий Iа? — аьнна. Сей йист хиларга ца хьежаш араваьлар из.

Часовойша лоткъама тIавигар Сей.

Массаза а хуллача тайпара, истола тIа даа хIама латтар. Цхьабакъда эпсар тахан цу хIаманна дIатIакховдаш вацар. Цхьа кулг балма тIа а дилла, вож че а делла, цхьан хIаман уила еш, саьнгара-саьнга Iо-хьал ухаш лелар из. Юххера а Саьна дIатьавахар из.

— ХIама а ца дунийташ, хьо моцалла чувоаллавар тахан мара хайнадац сона. Са карарча наха даь гIалат да из. Из гIалат юханийсдергда вай, хIанз цхьана хIама а дуаргда! — аьлар цо вела а къежа.

Iа фуражка чу дIатийга хиннача, хьа вошас яздаьча письмо тIара, тхона хайнад хьо тIом хилалехьа инженер хиннилга. Из бахьан долаш хьоца гIулакх ца лаьцача далац.

Эпсара чIоагIа а дукха а дийцар. Цхьабакъда из кхыча цIагIа лувш санна хетар Сaьна. Шийна хьалхашка латта истол мара кхы хIама гацар цунна, кхычун уйла а яцар. Бакъда иштта латташ кIеззига ха мара яккханзар цо. Сaьна хетар бIарчча сахьаташ доалаш санна. «Со дуача хIаманна бIара хьежаш, укхо зийнад-кх» аьнна, цIаьхха керта чу енача уйлано дог лотадеш, дегI гарре оагадир цун.— «Ма йоккха кIезигал яр из!» ший денал ура а оттадаь, кхычахьа хьежар Сей.

Цунна хьалхашка гуш яр кIай пийшк, пен, зIамига тIадам... «хьастам» — аьнна белгалдаьккхар цо ше-шийца.

ЦIаьккха а истола бIара хьажа, дуача хIаманна дIатIакховда, немце тахан камаьрша, безаме ма вий, яхаш дехар дора, хьесталора цунга чура цхьа харц низ. Из низ эшаое бийзар Саь. Сей кхы а чIоагIагIа хьежа эггар мукх биаьча хьастама кортилгага, цунна бIара хьажар шийна боккхача лоархIаме долаш санна.

Цу хьастама гонахьа низткъа гуш, цхьа портрет хьалъэлла аллараx даьнна диъ саьна така хоаделар цунна. Цунна хетар Ленина безаме, дела къежа бIаргаш шийга хьежаш санна. Цунна цу сахьата тарделар шоай заводерча кабинете даьллар санна дола портрет даьллад-кх укхаза, аьнна. Мишта кхаьча хиннад-хьогI из?

Цу ханна йIохьяьча консервай хьадж кхы а чIоагIагIа кхийтар цунна. Са а ца тохалуш, ше истола тIа водаш мо хийтар цунна цIаьхха. ДIайха дулхи шийла шура чуйола кхабилги латт цунна хьалхашка. Дукха дага уха уйлаш йохаю тIехьашкахьа даьха, кулгаш дийкка йоаллача йиткъача оасилго деча лазаро. Цу лазаро дагайохийтар Сaьна ше латта моттиг, ше волчахьа латташ хиларах гIадвахар из.

— Моцала сатохалургдеций хьога! Къонаха, эпсар, коммунист веций хьо? МоастагIчун дог Iоборгда Iа? — йоахар цунга уйлаша.— Са а тохаргда! МоастагIчунна ловр а хулийтаргдац! — аьнна, аьшк санна чIоагIделар цун дог.

Эпсар къамаьл деш вар. Бакъда Саь ший уйла тIайодаш, пенах боалла хьастам мара хIама дацар цу цIагIа.

— Хьо чIоагIа сатем болаш ва! Къонахчо ловргдоацаш фуд? Цул совгIа, эпсар а хилча, кхыметтел цIе эпсар хилча а,— бIеха вела а къежаш, йоах обер-лейтенанта.— Из-м хьакъал долаш а хила веза! Хьо лакхера дешар иисте а даьккха саг ма вий, хьай уйла е еза Iа, кертага болх байта беза. Хьона цхьа дика гIулакх тIадилла безам ба тха. Хьо тхоай тыле юхатIехьашка вахийта лаьрхIад оаха. Цига дика хьал хургда хьона: тIадувха барзкъа, даа хIама, ахча, кхыметтел кхалнах а. Хьо Iома а вaь, фронта линел дехьавоаккхаргва, Iа цига тха армена гIулакх де деза. Гой хьона, хьох хIама ца ложкъадеш дувц аз хьога! ТIом ма бий ер. КIалтIа а доахаш дувца зама яц ер.— КIеззига сабар а даь, аьлар цо:

— ХIанз хIаранена ма хой тIом йистебоалаш латтилга. ЦIеча Эскара юхедисаь цхьадола доакъош дIадаьхача гIулакх даьннад. Нагахьа санна оаха яхар Iа ца дойя, тахханехьа а оаха хьалъоллаpгва хьо! Кхетадой Iа? — сахьата тIа а хьежа,— ши сахьат даьлча,— аьлар цо. Иштта гIулакх да, Iоха. ХIама а даа, уйла а е. Итт минута хьога хьежаргва со.

Уж дешаш оаллашехьа а, истола кулг тIахьекхар обер-лейтенанта, цунга Iоха веза моттиг дIа а йовзийташ. Цхьабакъда Сей меттахьа ца воалаш таккхалча латтар. Эпсар ше цхьаь Iохайр, баламаш а эза.

Кхы а дукхагIа ше-шийца чIоагIвелар Сей.— АхIа, иштта доад ер. Итт минута. Итт минута яьлча жоп дала деза-кх са, — яхаш, уйла йора цо.— ХIаьта обер-лейтенанта хетахургда ер са кхоачаденна а ва, ший са кIалхара даккха укхо фуннагIа а дерг ма дий, аьнна.

— Фу ях Iа, уйла яьйий Iа?— аьнна, Саьва ю уйлаш йохайир цо, цергашта юкъе цIилеторг а Iетташ. Ше оалий а ца ховш, чIоагIа йист хинна, Саьва аьлар:

— Уйла яьй аз. Моцалца сога Iайха яхар дайта, са къонахчул дохаде веннавар хьо. ТIалат ваьннав хьо. Со ваза ва!

— Плен воалаваьча тIемахочун къонахчул дувц Iа? Iовдал хьакха я хьо. Аз яххар дергда Iа, ца дейя, аз бергба хьа болх, аз хьаи да ваххача вохиитаргва хьо,— аьлар, обер-лейтенанта, корзагIа а ваьнна.

ХIара оалача дешо хьаь тIа хьоцар доахар Сaьна, бIаргаш летадора цун.

— Къонахчул. — аьнна, Сaьна тeIIа хьатIа а вена, воча юхьара велавелар обер-лейтенант.

ЦIаьхха Саь хозача юхьах бIарг кхийтар цун. ЖагIара, кIоаргга чукхиитта бIаргаш хьежар цунга къаьгга а чухьа са доацаш майра а.

— Къонахчул! — аьнна цIаьхка а цIогIа техар цо. — Са-м кога кIоажошка ма кхаьчадий хьа, хьона хьайх турпал хеге а! Дукха баинаб сона хьо санна бараш! Тоъаргда! Хьайга яхар ду Iа, дац Iа?

Цхьа гIа хьалхашка а ваьнна, корта хьалъайбир Саьва.

— Даькъала хийла парти! — аьнна, цIогIа техар цо, конвоираш а тохаболийташ. Конвоираша автоматаш тIаерзайир цунна.

Саь кертагIа шод етта йолайир лейтенанта. ЭгIазлено дог хьал а диза, «фашистий соалачь!» аьнна, лейтенанта кита тIа тоха цо мIарга айоешшехьа а, пхьарч санна, тIакховсабеннача конвоираша юха тIехьашка ваькхар Сей. Сов эгIазвахарах иист хилар дайнадар эпсара. КорзагIа ваьнна хьувзар из. Цхьабакъда цо хIара шод массаза тох, Сaьна низ тIакхетар. ЦIех хьалийлза яр Саь юхь, хIаьта а корта Iочу ца бохийташ, гоамалца велакъежа ший палача бIара а хьежаш, латтар из.

Юххера дорхвенна кертах хьарваьннача эпсара дIавига из аьнна приказ делар.

Кхий чу вугача Саь воханза лувзар гIа. Коа, гIувна юххе латтар ха яха йола цу цIен нана. Сей бIаргавайча кхера а енна, цергашца борд лаьцар цо. Ший йохаяьча, ийрчаяьккхача юхьаца Сей велакъежар цунга, цун са меттадоаладе воалаш санна. Из гIадвахар селлара Iазап тIаоттадаь, доллашехьа а, воха а ца вохаш, ше цхьан советски сага бIаргавоврах.

«Ши сахьат даьлча... ши сахьат даьлча» яхаш дагаухар Сaьна обер-лейтенанта дешаш. Сaьна хетар из карт, из цIа, из кхий шинна эггара хьалха бIаргадаича санна. Цхьан бIаргаца мара дIахьажа иниш еце а, деррига бIаргадов а зе а, деррига дагалаца а гIертар из.

Лувза ког лаьгIоир Саьва, конвоира дIатеттар из автомата бухь а Iетта. Кхы когаш тIа ура лоатта ца луш са а кхоачаденна, кхий тIа кхачалехьа Iовежар Сей. Конвоира пхьарч а ийна, мIарга техар цунна. ХьагIаттавелча, хьа а ца гIотталуш висар Сей. ТIаккха немций геоагIаца цун кулгаш дIадийхка хинна оаса хоададир конвоира. Ший динста кулгаш а гIертадеш, хьалгIатта волавелар Сей. Эсэсовца хIама теха, юха а юхь хьалха Iоkкхийтар из...

Юххера а вежар из кхий чу ваьлча, сакхетам а бовш.

ХьакхийттачуЛ тIехьагIа ший маьже хьоае могаш вацар Сей. Ше чувоаллача кхийх а доаккхал дора цо, нагахьа санна кхы хIама ца оалаш ше вутаре, вниц а валийта, уж дIаболхаре. Атта дац цу майдан тIа, ше хьалъоллаpгволча ваха.

ЦIаьхха обер-лейтенанта сома гIар хьахезар.

— ХIанз а боагIа теш? — аьнна сагото чуессар Сaьна.

Цхьабакъда эпсар наIара тIехьашка къайлаваьлар, хIаьта часовойх цаI цо енна приказани кхоачашъе коара араваьлар.

— Комендант волча ваха хила мег из. ТIаккха... Ловча, фуннагIа дойя а! Со иштта а низткъа са доаллаш мара вац, цхьабакъда кIезигал йойта, аз дог-м хьоастаргдац цун, аьнна, ше-шийца уйла а яь, пхандарашга кIал шийна деча лазара бат эзар цо.

Сомий бешамаша къайлаяьккха, готтача ГIалме йисте улла ше ваь ший юрт дагаехар цунна.

ДIамелдахар IиндоргIа а хинна духьал хьувкхар Сaьна.

...Гой зIамига волаш, бIегIанга кий а туллаш, ГIалме бердаца шортта гIа боахаш, зIак хьокхаш воал из. Школе деша ваьгIа шераш... ТIаккха Москва, ВУЗ. Юха а ше ваь юрт, Хадижатаца эггара хьалха ше къамаьл даь ха. Сийрда, жагIара бIаргаш дела а къежаш, из ше деча къамаьлага ладувгIаш латтар. Ма чIоагIа дог деладора цун хозача бIаргаша.

Кхы цхьаькха сайре а яр. Из дар тIом болабеннaчул тIехьагIа. Сей батареен командир волаш хиннача полкага тIем тIа отта аьнна приказ кхаьчар. Сей ваьхача юрта ши километр гаьна мара йоацаш латтар из полк, цу хана дивизиона командира шин цIагIарчарех бIарг тоха а цар Iодика ювца а, ваха мукъабелар Сaьна.

— Саг цкъа мара ва а вац, цкъа мара лерг а вац. ВегIавале цIавоагIаргва хьо. Цхьабакъда къонахчун син мадоаделахь! — аьлар цунга тIаккха нанас.

Цу сарахьа тIеххьара бIаргаяйр цунна Хадижат. Iовзарга вахар а цкъаза маьрша цIа мича воагIа. ХIаьта со тIем тIа ма водий. Хьанна хов фу хургда... Iа сайна деннача дешах аз мукъаоалийт хьо. Хье рaьза яле — хьежаш хургья хьо, ца хьежа а, хьох бехк боаккхаргбоац аз.

Корта Iочу а бахийта, сигала бесарча шарфа ткъамаца бIаргех лега тIадамаш дIа а доахаш, латтар йоI.

— Хьо мичча хана цIавоагIе а, со цу цIагIа хургья,— аьнна, ший даь цIенна бIарахьежар из.

Цу хана бутт хьалбаланза бар, цхьабакъда цо еча сердалоно гаьнара морхаш дошув санна сийрда йоахар. Шун дукхаезачун Iодика а ийца, юртал ара а ваьнна, дын чоаболагIа вахар Сей.

Батарее юхакхаьчача, дивизиона командира безаме тIайийцар из.

— Нускал бIаргадайрий хьона?— аьнна, шийга цо хьаттача, дайра яхачох корта а лостабаь, комсомольски билета чура зIамига фотокарточка хьадаьккхар Саьва. Цу суртага а хьежа, цхьаннена а ца хоаденнар шийна цу карточка тIара хоаделча санна, «Хоза йоI я хьа яр. Ер хьога хьежаргья», аьлар цо. Цу дийнахьа денз бокъонца дола къонахий доттагIал дувзаделар Саь Андрей Николаевичаца.

ТIем тIа даьха хьалхара денош башха эргадаьнна хиланзар. ХьалхагIа а санна, йоккхий топаш еттилга мара кхы хIама дацар цу деношка.

Цхьабакъда тIеххьара хинна тIом цIаккха бицлург а боацаш, дег чу бижар цунна.

Цу дийнахьа ерригa гонахь еттача йоккхийча топаша деллача тато къораерзаяьяр. МоастагIий эскадрильеш халданза дов деш яр вай позицешта Гаьннара хьахозар танкаша ду тата.

(ДIахододар 4-гIча оагIо тIа)

Дозаол дехьара

Эйзен ауэра яь пресс-конференци

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-ан президента Эйзенхауэра тахан пресс-конференце аьлар, Малхбузехьара державаш Берлина тӀема низ кхычарел хьалхагӀа тӀабахийта безам болаш яц, «Малхбузехьарча Берлина хьакъехьа шоаш тӀайийца декхараш» кхоачашде лов царна, аьнна.

ДӀахо йоахар Эйзенхауэра, дерригача германски дешаех лаьца Советски Союзаца «сакхетам чу а цолаш» къамаьлаш де шоаш кийча хилар массехкazза дӀахайтад. Боккъонца машар чӀоагӀлургбац, йоах цо, дунен халкъашта юкъера дерригa дешаш ниисхонца дувцаргдола гӀулакх шинна а оагӀоно ца лохе. Цхьабакъда Эйзенхауэра хӀама аланзар, шийна хетаргахьа, Малхбузенней Советски Союзаи юкъе соглашени ярна эшача ниисхонах лаьца.

Англен премьер-министр Макмиллан Москве вахар ше доашхаш Эйзенхауэра аьлар, Макмиллана Н. С. Хрущевна дӀадовзийтаргда Европанна а дерригача дуненна а боккха лоархӀам болаш долча дешаех английски правительствона хетар. Москве английски премьер-министра дувцаргдола дешаш тӀеххьарча хана Макмилланаца дийцадаш ше аьнна Эйзенхауэра аьннадале а, цо йоах, Макмиллана дӀадовзийтаргдолча Англена хеташ долча гӀулакха американски правительствоца дийцад Даллеса, Лондоне тӀеххьара переговораш еча хана.

Пресс-конференце Эйзенхауэра хьахайтар пачхаьлкхен секретарь вола Даллес отставке вахарах дола дош хӀанз дувца безам болаш ше ца хилар. Эйзенхауэра аьлар, ший декхараш кхоачашдулургда аьнна Даллеса мел хетача хана, пачхаьлкхен секретара поста тӀа хургва из, аьнна

Цхьан корреспонденто дийцар Эйзенхауэргара дукха ха йоаццаш секретара Мэнсфилда яьча заявленех лаьце хьайна хетар ала, аьнна.

Корреспондента аьлар, печато даьча хоамашка диллача, ГДР-аи ФРГ-неи юкъе вӀаши переговораш яра хьакъехьа Мэнсфилда яь предложени йоашхаш цхьанна тайпара жоп дала тиганзар Эйзенхауэра, аьнна.

Англен общинай палате

Лондон, 19-ча феврале, (ТАСС). Селхан общинай палате парламента членаша — лейбористаша шоай хур дир кхыча мехкашкарча гӀулакхий Пачхаьлкхен министрга Ормсби — Горага германски дешах йолча советски предложенешта жоп луш йола Малхбузен конкретни предложенеш хьаювцийта гӀерташ. Пачхаьлкхен министро лейбористий хаттара жоп а ца луш нагахьа санна кхыча мехкашкарча гӀулакхий министрий совещани хуле малхбузен мехкаша «хьайда йола предложенеш» хургья, аьлар.

Парламента членаш — лейбористаш ядерни герз тахкара сацийта аьнна, гулъеннача женевски совещанен болх дика ца лелара шоаш раьза ца хилар хьахокхаш бар.

Лейборист Ф. Безуик малхбузен мехкаша «машара тӀехьа» ядерни герз тахкар дӀахо йодача хана а динза дардгдац яхарца совещанена керда халонаш духьал яхар долаш дий, аьнна Ормсби-Горага ше даьча хаттара духьал жоп дакхха гӀертар. Эггара тӀехьа а ше ца воалаш США-н предложени иштта лархӀа еза, аьнна, жоп делар Пачхаьлкхен министро.

Консерватора Джонстонеи лейбористаша Ф. Ноэль-Бейкереи Дж. Гриффитсеи Круппа предприятешта декартелизаци ярна йола послевоенни соглашени кхоачаш ца ярах объяснени йийхар. Парламента членаша белгалдаьккхар хьалхара дунен тӀом хилалехьа а ма варра вайзача Круппаца «дика» хилар Янгле «чӀоагӀа кхераме» лоархӀилга. Бакъда, Ормсби-Горас цу хаттара доагӀача тайпара жоп а ца луш, цу дешах юххера соцам баьбац, аьлар.

Германски шинна а пачхаьлкхене баха нах ФРГ атомни герзаца кийчъяра духьал ба

Берлин, 20 феврале, (ТАСС). Германски шинна а пачхаьлкхене баха нах ФРГ атомнии ракетнии герзаца кийчъяра а Малхбузерча Германех НАТО-н ракетни база яра а духьалара предложенеш хьаллоацаш ба. АДН яхача агентствос беча хоамах, Горгасте (Франкфурт-на-Одере яха округ) городе гражданий собране къамаьл дир Демократически Германен къама фронта къама совета президиума члена, ГДР-н халкъа палатан депутата г. Шнитцлера. Германецарча машара договора советски проектах лаьца къамаьл деш, ФРГ-ра кхыча пачхаьлкхений эскараш арадахар а атомни герзаца из кийчъяр ца мегийтар а немецки халкъ шийлоӀаме хиларей цун суверенитетей кхерам тӀатоссаш да яхаш Малхбузе ю пропаганда харцйир цо.

Малхбузера Германи НАТО-на юкъера ялара духьал вар кердача тӀема планашта тӀехьа ва, аьнна белгалдаьккхар г. Шнитцлера. Малхбузехьарча Германе юхахьахинна милитаризм юхатохарах латт хӀанз декхар. Машар договор йоре, цо милитаристий кулгаш дӀадехкаргдар, атомни тӀема кхерамах баха нах паргӀата а боахаргбар.

Малхбузерча Германен тайп-тайпара болча бахача наьха викалаша дӀадех мохк атомни герзаца кийчбара политика дӀаяккхар. Масала, Гроссгерау яхача городе (Гессен) металлистий профсоюза организацен собране хиннараша белгалдаьккхар, Малхбузера Германи атомни герзаца кийчъяра а цун территоре тӀа атомни герз доаржадара а духьалара къовсам профсоюзаша чӀоагӀагӀа лоаттабе безаш хилар. Малхбузен Германерча наха чӀоагГӀа бувц Дортмунд яхача города юххе ракетни герз дола база ца йиллийтарна цу городе бахача наха лоаттабу къовсам. Мюнстер яхача городерча «Германи атомни герзаца кийч ца ейтара тӀехьа» яхача студентий организацес каьхат дахьийтад Дортмунде бахача нахага. Дерригача немций халкъа мугӀараш сиирдача вахара хьакъехьа къовсам лоаттабарна кхотадала деза, яхаш дувц каьхата тӀа, хӀаьта, ракетни база ца йиллийтарна дортмундцаша лоаттабу ковсам а къоабалбу цу тӀа. Дортмунде баха нах санна атомни кхерама духьал лоаттабеча къовсамах дакъа лоацаш ба Малхбузен Германен кхыча городашкареи юрташкареи нах а. Шоай общинни районе «Найк» яхача типах йола ракетни база йиллара духьал протеста резолюци язъяьй Хаслоха (Рейнланд—Пфальц) яхача общинни совето, яхаш хоам бу «Берлинер цейтунг» газето. Из беза ергйоацаш гӀулакх отталца шийзаседанеш ца е лаьрхӀад совето.

Польшера американски шпионаш лувцар

ВАРШАВА, 19 феврале. (ТАСС). Польски печата агентствос беча хоамах Катовицерча милицен воеводски увправленен кхерамзен органаша американски разведкацара массехк агент лаьцав. Американски разведках уж дӀакхийттаб 1958 шера Бытом яхача городе, туристка йолаш ФРГ-ега дӀатийнна хилар. Польше хиннача Германски Федеративни Республикан гражданка а цу разведкаца болх беш а йолча Маргарет Польтега гӀолла.

Следстви йича гучадаьннад, пачхаьлкхен а тӀема а къайленаш хойташ дола хоамаш дийцачар

Китайски Халкъа Республика. Цзянсу яхача провинцерча паровозаши вагонаши еча заводо 2 эзар говра низ болаш йола тепловоз арахийцай. Сахьата 120 километр никъ бу кердача локомотиво. Заправка ца еш эзар километр йохалургья из.

Сурта тӀа: керда тепловоз.

ТАН СИ-ЮНА сурт.

Синьхуа агентство.

Къахьегарга хьежжа доал сега сий

— Цхьана бергба-кх вай хӀаьта болх,— цигга денз тоссаделар локомотива машиниста Лиминашвили Алексадр Варламовича ший помощник хургволча Адиев Курбанацара хьоашал. Цул тӀехьагӀа кӀирвенна ший кердача новкъоста бӀара а хьежа, аьлар цо дӀахо. — Хьай говзал дукха езий хьона? Ледарло-м ергьяц Ӏа?

Къаьнача машинисто даь хаттар ца доагӀаш санна а хийтта, эгӀазваха Ӏоттар е веннавар цунна Курбан. Сендухьа дешар аз сайна из говзал дукха ца еазре, аьнна, лоацца жоп делар цо:

— Еза! Со бахьан юхь Ӏаьржо хургьяц коллектива.

— Из ниийса да,— аьлар Александр Варламовича, зӀамсаг могавеш. —ХӀаьта хӀанз воай локомотивага а хьежа, гӀоргда вай.

Цхьа ах сахьат даьннача гӀолла Махачкаленгахьа вугар Курбан тепловозо.

Духхьашха бихьа из никъ, доттагӀал тӀехь новкъосташа лийца кулгаш дицлургдац Курбана.

ТӀагӀертта болх беш дӀаухар деноӀ. Цхьа минут ца йоаеш ха кхоъяра тӀехьа, доагама хӀара килограмм лораяра тӀехьа къовсам лоаттабе безар.

Массехк бутт баьнначул тӀехьагӀа, доагам кходарах а еза поездаш лелаярах а депон начальника совгӀат делар цунна, хӀаьта общественни вахарца дика дакъа лоацаш хиларах комсомола обкомо похвальни грамота а елар цунна.

Дикача къахьегама гӀулакхашца белгалваьнна Ӏацар Адиев коллектива юкъе: дика товш, новкъостал де кийча волаш хиларах депон комсомольцаша комсомола комитета членалла хержар из. Производственни сектор яр цунга цига.

— Разряда экзам дӀаяла новкъостал де тхона? — яхаш дехардора цунгара цхьабараша.

— Тха говзал ювцаш дола литература хьеха тхона, Курбан? — оалар цунга шоллагӀчар.

Новкъостал кораденгӀар царна цунгара.

Соахка комсомола горкома Пленума членалла хержар Курбан. Кхы а дукхагӀа тӀаккхийтар цун болх: каст-каста городерча предприятешка аха везаш, комсомола комитета заседанеш е езаш, опыт ювца, кагирхошта юкъера болх тоабарна дагавувла везаш хулар из.

Цкъа трамтреста общежитен Совета балхага хьажа везаш гӀулакх эттар Курбана. Общежитерча кагийча нахацеи мехкаращцеи къамаьл даьчул тӀехьагӀа гучадаьлар царца цхьаккха тайпа болх беш ца хилар, цар салоӀилга во вӀашагӀделла хилар. Теркал ца деш дита йиш йолаш дацар из, новкъостал де дезар. Общежитен совета совещани а яь, кхоачамбоацараш белгалдир Курбана, балха план оттае новкъостал дир, цигга вӀашагӀъеллар цар общежитерча красни уголока совет.

Цу тайпара дика гӀулакхаш дукха доахк къонача комсомольцах.

ХӀара бетта локомотивни бригадаша деча балхашка хьеж. Цхьа моллагӀча тайпара а хьажац хьожаш а: хьа а баьхке, тӀагӀоллара локомотива сибатага а хьеже, балха лоархӀам а бийя дӀаболхац. Орджоникидзевски машиннаькъа управленерча комиссен членаш, болхлой барзкъаш тӀа а дийхе, дика хьеж хӀара хьастамга, фентага, болтага. Тамаш я иштта лаьрххӀа хьожаш хилча ца зувш хӀама дусе.

Селла цӀена хьожаш комисси чакхъяьнначул тӀехьагӀа, дӀадахача шера ерригача парке диазза хьалхара моттиг яьккхар Курбанаца болх беча коллективо.

Дика къахьегарах ВЛКСМ ЦК-ас телаш йолча «ДикагӀа волча къонача болхлочоа» яхача значоко сийрда баьккхар Адиев Курбана накха.

Депора болхлойи, гӀулакхера нахи, машинисташи, слесараши гулбелар митинге, шоашцара дикагӀа бола нах депутатий кандидаташ харжа, аьнна.

Адиев Курбана шоай дикагӀа волча новкъоста а болхлочун а цӀи массава раьза а волаш яьккхар депорча болхлоша Орджоникидзевски райсовета депутатий кандидатий цӀераш шоаш йоахаш.

— Ӏалаьмате дика кандидатура я из,—аьлар депон парторг волча Василенкос, ше тхоца къамаьл деш.

Иштта я локомотивни депорча берригача болхлой уйла а.

Р. АЛЬТИЕВ

ДикагӀа йолча балха опытий школа

1959—1965 шерашка халкъа боахам дегӀабоалабарна йолча контрольни цифраш тӀа белгалдаьккхад: «ВорхӀ шерара план кхоачашъярна хиланза даргдоацар къахьегама овсарле лакхъяр да», аьнна.

Балха дикагӀа йола методаш болхлошта дӀайовзийтаро лакхъергья мехкдаьтта чакхдоахача заводашка къахьегама овсарле. ХӀанз шерра доаржадаьд вай республикан мехкдаьтта чакхдоахача заводашка болхлошта дикагӀа йола балха методаш Ӏомаяр.

Грознерча крекинг-заводе шин школе оператораштеи цар помощникаштеи № 1 йолча цеха старши оператора н. Клеповеи, № 2 йолча цеха старши оператора н. Криволаповеи балха методаш йовзийтай. Цига дийшача 50 болхлочо цу новаторий болх дика вӀашагӀболлареи технологически режим ниийса лелаяреи методаш Ӏомайир. Из бахьан долаш цар къахьегама овсарле 3 процент лакхъелар.

Грознерча орден лелаеча мехкдаьтта чакхдоахача заводе вӀашагӀделладар болхлошта № 7 йолча цеха слесарь н. Фролова опыт Ӏомаяр. Болх ниийса вӀашагӀболлари рационализаци яри бахьан долаш дика толамаш доах н. Фроловс. Масала, № 11 йолча установке цун бригадо 32 турба хувцаш нормах йоагӀачул шозза кӀезигагӀа ха йоайир. Фролова балха методаш караерзаьча 26 ремонтни болхлочун балха хьокхамаш дукха лакхденнаб.

Цу тайппара школаш яр № 1 йолча цехе оператора н. Грицука балха методаш Ӏомаеш а № 2 йолча цехе 10-ча установкан оператора н. Колгушкинай опыт йовзийташ а.

ТӀеххьарча хана республикан мехкдаьтта чакхдоахача предприятей школашка балха дикагӀа йола методаш Ӏомаеш 300 совгӀа болхлочо дийшад.

И. СЕНЧЕНКО.

Нефтяникий библиотека

Нохч-ГӀалгӀай совнархоза Центральни научно-технически библиотека йиллай 1921 шера. Болх дӀаболабаьча шерашка 2100 книжкеи ужаш дешаш 500 саги мара вацар цу библиотекан. ХӀанз 150 эзар книжкеи дешаш 3 эзар саги волаш йоккха библиотека хиннай цох. Цул совгӀа, цунна чуйоагӀаш, цо кулгалдеш 34 технически библиотека а я.

Библиотеко дукха болх бу дешаращца. Масала, библиотекан болхлоша малагӀча болхлочо малагӀа литература еша еза хойташ йола списказ а увттаю, болх юкъах ца буташ дешаш болчарна эшаш дола книжкаш а хулийт, берригача нефтяникий болх бовзийта Советски Союзе мехкдаьтта доаккхаш йолча моттигашка арадувла газеташ хилийтар а Ӏалащду, каст-каста дешарий конференцеш а ю.

Болхлоштеи, инженераштеи, техникаштеи дикагӀа йола балха методаш Ӏомае а производственни гадаеш кхоачашъе а доккха новкъостал ду библиотеко.

А. ШЕВЧЕНКО.

Дегах баха маха хьабаьккхаб

Дега чу лазар а иккха, цк.аьннахьа Ӏоежар йоӀ. ЦӀека тӀа низткъа холуш тӀадам санна чов яр. Цамогаш хина кирпишкаш еча Куганакски завода болхло Синявина Галина Ӏурра Стерлитамакски городской больницен хирургически отделене йигар.

Рентгенологически тохкам бича хьахьекхар Галинай дегах маха баха хилар.

...Операци еча истола тӀа улл цамогаш йола йоӀ. Хоадабаь хьабийлар аьрда оагӀув. Дог гучадаьлар. Низткъа гуш да дегах боаллача маьха Ӏург, хӀаьта дукхагӀбар аьрда оагӀорахьа дегах чубаха боалл из. «Москито» яхача моарзагӀаца хьалаьца маха шорттига хьалъарабоал дег чура. 5,5 см. бӀаьха ба из.

Из наггахьа мара ца еш йола операци йир январе Башкирски АССР-е заслуженни лор волча 1-гӀча городской больницен хирургически отделене заведующес Семагин Василий Александровича. ХӀанз йийрза больницера ара а яьнна, болх беш я Галина.

Къуна-рецидивиста доагӀаш дола тӀаӀазар даьд

Наьсарен районе халкъа суде 1959 шера 4 феврале къуна-рецидивиста, дукхача хана наьха квартирашкара хӀамаш лечкъаеш лийнача Зязикова Мусий Махьмада дош дийцар.

Зязиковс 1957 шера 4 декабре пен а аьхка горинга чу а ваьнна Бурочурча Попова яхача гражданкий 15 москал йийхьай. Цу юртарча Михейченко цӀагӀара, цӀагӀа саг воацача хана чӀега а баьккха, 10 бӀаь туман хӀамаш а йийхьай Зязиковс. Иштта Назрановски совхоза вертерча инженера Льянова цӀагӀара а йийхьай цо 10 бӀаь туман маьха хӀамаш.

Цул совгӀа суда гучадаьлар Зязиков 1952 шера наьха цӀеношкара хӀамаш лечкъае из волавенна хилар а, хӀаьта ворхӀ шера чувалла суд теха из хинна хилар.

Халкъа судо цо леладаьча воча, зумамерча гӀулакхашка хьежа набахта валла бархӀ шу суд яьй Зязиковна.

А. ЕВЛОЕВ,

Сей

И. БАЗОРКИН

Дувцар

(ДӀахододар. Долалур 3-ча оагӀо тӀа).

Дивизиона командира дог гӀоздоахаш къамаьл дора нахага, тӀеххьара распоряженеш телар цо царга. Гой хӀанз Саь подразделенена тӀавера из. КӀоттаргашта юкъе чӀоагГӀа хьулаяь латтар йоккхий топаш. Вела а къежа, цаӀ ала велча, велакъежжача висар из... Аьттехьара а аьрдехьара а батареяна тӀайоагӀар танкаш. Латта эгадеш, морхаш еш дома гӀоттабаь, йоагӀар уж. Гучабаьлар танкий хьалхара мугӀа, цунна тӀехьа шоллагӀа, кхоалагӀа... Дов доладе аьнна приказ делар командира.

ЦӀи лотаелар цу ара. Са даккха ца кхувш, тӀом беш бар батарея тӀара нах, цхьабакъда атаке йоагӀа танкаш тӀа-тӀа дукхагӀа йоагӀар.

Гой аьтта оагӀорахьара Саьна тӀайсагӀа моастагӀий машина. Сей юхахьежача, шорттига Ӏовожаш командир вайра цунна. Сей цунна дӀатӀаведар. Андрей Николаевича голага кхаччалца кулг дӀадаьккхадар. Командир тӀема юкъера араваккха аьнна тӀемахошка приказ делар Сьва. Цхьабакъда командира хьалхагӀа бордаш а хьоадаь, тӀаккха цӀаьхха корта а айбаь, ший низ болча оазаца: «Долле! ДӀаетта!» аьнна приказ делар. Сьва кхетадир дийна а волаш, из батарея тӀара дӀавахьа йиш ца хилар.

ТӀом чӀоагӀа сихлора. МоастагӀ артиллерийски позицешта юккъе чуиккхар. Сей висар цхьан йоккхача топаца. Из гувна тӀа а яьккха, тӀом болабир цо. Цхьабакъда цу ханна цун йоккхача топа кӀалхара хӀана багӀац аьнна ала а баьлар, оага а денна гӀетта лаьтта шийна тӀадоагӀаш санна хийтар Саьна.

* * *

Сей хьакхийтача, из вар йол йолча отара чу. Йоккхача украинкас баьцаши маркхалаши дехкаш, човнаш ерзайера цун, кхоабар из, моастагӀех хьулавора. ХӀаьта тӀема тата хӀара денна лаьгӀлора. Денгар-денга Малхбоалехьа дӀагаьна доалар йоккхача топий таташ.

Ца верзаш дукха говра Сей. Саготдеш, са дуар цо. Из зийнача йоккхача саго аьлар: «зийхьа ду Ӏа сагот. Хьайна дӀаденнар даа а даа, мала а мала, чехкагӀа хьайбарашта тӀакхоачаргва хьо тӀаккха».

— Сайбараш! Мичаб уж хӀанз! — аьнна, доккха са даьккхар Саьва.

— ХьунагӀа партизанаш ба уж! — аьнна, жоп делар йоккхача саго, цун хьажаюкъа тӀа ӀотӀабена хинна, ехк хьакханза бола кегабенна кӀудж ший гӀоргӀача кулгашца хьал а ниисбеш.

Цу дуйнахьа денз партизанашта тӀакхача е фронта дехьавала уйла йир цо.

Ӏа дӀадаьлар. Цкъа Саьна хиннача човнех даьча муашка а хьежа, йоккхача саго тӀадувха ахархочун барзкъаш дера цунна.

Наьха коашка гӀолла юртагӀа а ваьккха, ше дӀавохийташ цо аьлар:

— Волле, кӀаьнк, бакъдар ха. Немцечо йоах ше Волга тӀа кхаьчав, тӀом кастта йисте баргба. Харц лув из. ХӀаьта из цига кхаьча вале а, юхаверзавергва из. — КӀеззига сабар а даь,— нахах хьулалуш хилалахь, хьунца гӀолахь — аьнна, шийна ховча бесса никъ дика бийцар цо Сань, хьажаюкъе барт а баьккха, сухараш чуйола тӀорми дӀабелар цо цунга. Цун Ӏодика ювцаш, Саьва мархӀа еллар из, ший модж яьннача басилга тӀа ӀотӀалийга йоккхача сага бӀаргех даьнна тӀадамаш ходелар цунна.

— Баркал хилда хьона, Ӏа мел даьча гӀулакхах баркал хилда хьона! Тхо юха доагӀаргда хьо йолча! — аьлар цо, йоккхача сагах къаьсташ, ше ваьча наьнах къасташ санна дог а чӀехкаш. ТӀаккха дӀа а къаьста, хьунагахьа вахар из. ХӀаьта йоккха саг тӀехьахьежаш лаьттар цунна, цун лакха, гӀийла дегӀ цу беттал бусса гаьна даьнна, къайла даллалца.

Дуккхача деношка ихар Сей къилбаседан-малхбоалехьа. Цунна бӀаргадайр тӀемо хӀалакдаь кхаш, йохаяь городаши юрташи, цхьабакъда цкъаза нах а бетталора цох, цар хьадувцаш, цунна йовзар «керда порядкаш», цунна гора балийна, гӀайгӀана даха адамаш. Из ла ца могаш хала дар Саьна. Мамогга чехкагӀа новкъосташта тӀаккхача, уж юхабаккарга нах хьежилга дӀахайта, моастагӀа тӀера а кхесса, котдаргхиларах уж дог дилла боацилга дӀадовзийта безам бар цун.

Меца а кӀаьдвенна а волаш, водар Сей. Цкъаза цун уйлаш цӀенгахьа, Кавказагахьа ерзар, цхьабакъда уж лелха а йий, тӀема тӀарча новкъосташта тӀаккхача йолча уйлано дӀакхувлар из. Нагахьа санна новкъостех кхета кхел яле, уж шийх вай Даьхен дог детталуча кхетаргхиларах тешар из, цудухьа водар из Москвенгахьа.

Цкъа сатийнача бус, хьунагӀа йоккхача корсама лохача гаьнашта кӀал тхьайса уллар Сей. ЦӀаьхха ура а иккха, ладийгӀар цо. ХьунагӀа чӀоагӀа сатийна яр. Ше сево сомаваьккхав кхетадацар Саьва. Юха а ший корсама метта Ӏо а вижа, лаьттан тӀа лерг диллача, Ӏомаделлача цун артиллериста лерго лаьцар гаьнна йоккхача топаша ду таташ. ГӀадвахарах кхы сатоха а ца мегаь, хьалъура а иккха волавелар из.

БӀарччача бус никъ бир цо, гӀад а ваха. Шек воалилга а яцар: из фронт яр. Харц лийнаб немций — тӀом йистебаьннабац. Москвах а Кавказах а харцхийнаб уж. ЦӀе. Эскар латаш да!..

Из дукхагӀа мел вода, дикагӀа хозар цунна йоккхача топашца бу тӀом. Малх хьал а кхийтта, цо гонахье сийрдаяьккхача, дуккха бетташ даьхачул тӀехьагӀа, эггара хьалха бӀаргаяйра цунна сомадоалаш латтача Ӏалама хозле. Цхьаькханахьа тӀехваьлча, Сей ший бараш болча кхоачаргва. Халоно оттаваь Сей, мангалца хоадаяь буц санна баь тӀа Ӏовежар. Алмазаш санна къегар баьца тӀарча тхира тӀадамаш. Доккхача гӀулакха хьувзар баьца юкъе зунгатий. Цхьаннахьа гаьна доацаш циск санна Ӏехар иволга яха ӀажагӀа оалхазар. Хьалхашкахьа дӀахьежача, чукхийттача уллача зӀамигача юрта кӀай цӀенош гора. Сей аркъал ваьлар, цунна тӀаяр бух боаца сийна сигале, мишта тхьовс а ца ховш, дӀатхьайсар Сей.

* * *

Из сома ваьннача хана сийрда малх хьежар цунна юхьа тӀа, хӀаьта юххе хозаш наха ду къамаьл а дар. Дог дежар цун кера чура. Цо бӀаргаш хьалекхача цунна гонахьа латтар немецки салтий. Плен вигар дар из.

Ӏазап озийташ бу лоткъам чакхбаьлар. Юххера сахьаташ дисад Саь хӀанз.

Доккха са а даьккха, ший гӀаьххьа болча бӀаргаца часовойгахьа дӀахьежар из. Часовой латтар наӀара санагӀа тӀа а ваха. БӀаьстанарча бӀайхача маьлхе из безам буаш латт аьнна хеталора.

— ДӀа а этта вӀоахлуш латт, хӀаьта массехк минута яьлча со хьалъолла а вига, со санна кхывар лораве юха дӀаоттаргва из, кхы йӀайхеи шийлен йоацаш.

Нана сога дукха хьежаргья. Юххера а цхьаннахьа наькъа йисте чурт догӀаргда сона цӀагӀарбараша.

Ший ираз дайнача кхела уйла еш, Сей хадданза часовойна бӀарахьежар.

— ХӀаьта из кхы дӀахо гӀоргва. Тха цӀенна тӀаккхаччалца ваха а мег. БӀаргаш хьа ца деллаш иштта дукха хӀана латтал из? Со вадийта гӀерта хургва из... тӀаккха со теха ва а вийна, цхьаькха а большевик вийнав ше аьнна ший цӀагӀара барашка письмо язде.

— ХӀаа, цо яздергда, хӀаьта со...— дерригa цӀий а сихлуш, чӀоагГӀа дог а тохалуш, цӀаьхха цхьа уйла кер чу ера Саьна.

— Тхьайса латт! Тхьайса латт-кх часовой! — йоахар цо ше-шийца, ший бӀаргашта из тхьайсалга гушшехьа а теша а ца тешаш. — Нагахьа санна из тхьайса вале... Нагахьа санна из тхьайса веце? Боккъалдар аьлча мел бе да сахьат тӀехьагӀа е хӀанзехьа валар... А, хӀанзехьа хӀана...

Цхьа хӀама чӀоаггӀа дега чу дессар цунна, Ӏалаьмате чӀоагӀа ладувгӀа, теркам тӀабахийта эттар из шийна дагадехачунна. Цун бӀарг мел сийрдабаьннабар аьлча, цунна байра салтечун мундира тӀа гӀолла урагӀа бода моза. ХьалхагӀа наькха тӀа, тӀаккха кача тӀа баьлар из... хӀанз фоартан тӀа а баргба. Цо сома воаккхаргва из... Моза хьа а гӀетта дӀабахар. Сов гӀадвахарах цӀогӀа тоха минот яханзар Саьва.

Ший лазари кӀаьдвалари дицдаь, хьал а гӀетта, цаӀ, шиъ... гӀа баьккхар цо.

Часовой хьовш вацар.

ӀиндоргӀа санна тата доацаш, пена дӀоахала теӀаш, дӀакховдадаь кулг дӀакхоачаргдолаш, часовойна юхе кхаьчар Сей. ЦӀе басилгаш йолча, теннача къонахчох лоархӀавергвий-хьогӀ со? — аьнна цхьан секунда уйла чуессар цунна. Эсэсовца бӀарг тӀера а ца боаккхаш, лаьттара кирпишк хьаийцар цо, моастагӀчунца ший йолча ерригача эгӀазалца, вахарцара беррига безамца фашиста керта тӀа кулг айдир цо. Иштта шийна тӀаэттача низо, ток кхийтача санна сомаваьккхар часовой. Цхьабакъда шалта дитт санна, шийна бӀара хьийжа Саь цхьа бӀарг цунна гушшехьа а, керта чоаж дохадир кирпишко.

Аьрдига кулгаца катеха часовой шийгахьа хьатӀа а эза, тӀаккха вала кийчвенна ше иллача дӀатоккхавир цо из. ЧӀоагӀа боккха низ чубеннабар Саьна. Часовойгара автомат хьа а яьккха наӀара тӀа ведар из. Саг воацаш сатийна яр цига. ТӀаккха вийнача часовойна тӀера каска, барзкъаш хьадаьха, шийна тӀадийхар цо. ЮкъагӀа хьоарчаяьча патронаша ший дегӀ дездича, сихвалар дӀа а даьнна, шийх бӀубелар цун. Сийрда хьежача малхагӀа майрра коа а ваьнна, кхийна тӀехьашка ваьлар из, тӀаккха лохача картах тӀех а ваьнна, улицагӀа а дӀаволавелар.

Юртах вала воалаш, чӀоагӀа сатем боабеш юха а уйла чуера Саьна. ШоллагӀа вола часовой юха а вена, цо оарц даьккха, оарцагӀа баьнна хила тарлургдар. Дийна воллашехьа а лаца, лежкъа цунна тӀакхувш хила а тарлургда. Ший денал ура а оттадаь, юха а хьежа, гола тохача гӀолла дӀавийрзар из. Ший ханнахьа а вийрзар, хӀана аьлча хьалхашкахьа новкъа патруль латтар.

Ше дӀахьайзача гӀолла дӀавахача ора тӀа кхаьчар из. Из ор дӀахо даьлча аьлий а хиле, хьуна чу кхаччала дӀаьха дӀадодар.

— Хьу! Цунга дӀакхоачаре-м, — яхаш уйла йора Сьва, чӀоагӀа доккхал деш хьун гонахьарча петарашта бӀара а хьежаш. Цхьабакъда царна тӀакхача километрал кӀезигагӀа йоацаш юкъ яр, хӀаьта тӀехьа дала тарлургдола оарц хӀара секунда тӀакхе йиш йолаш дар.

Сей дӀа-юха хьежар. Оро тешшаме къайла воаккхар из, — Вада веза, вада! — аьнна, ше-шийца чӀоагӀо а яь, дӀаволавелар Сей. БӀаь гӀа а баккхалехьа, са дакъа доладелар цун, этта дӀаваха магацар. Цхьабакъда ваханза-м варгвацар. — Ваха веза, фуннагӀа хуле а! ДегӀ а эгаш, вӀалла бувзам боаца цхьацца дешаш а оалаш, Ӏалаьмате чӀоагӀа гоний са кхоачаденна а волаш, дӀахо дӀаводар из.

— Со... из а воацаш... Со... из а воацаш, — яхаш, йоахар цо, цаӀ ала а гӀерташ. Хала удар из, Ӏоккета а гӀерташ. Ор кхоачаделар. Ӏо а вежа, текхаш водар из, шаьрача моттиге гӀолла. Новкъостала накъа даькхача санна гарга яр цунна хӀун гаьнаш, цхьабакъда низ кхоачабала болаоелар.

— Со... из а воацаш... Со... из а воацаш... — яха дешаш кхы а чӀоагӀагӀа аьлар цо. — Ловча баттӀалоа корта, ловча экккхалда кер чура дог, са а ловча дукьалда, фуннагӀа хуле а, со гургва наьна бӀарга, из а воацаш, — йоахар Саьва. Текхаш водар из, саго бе йиш йоаццача тайпара шийна чӀоагӀа низ беш, фуд ца ховча хӀамах ший кулг дӀакхеталца. Ког... аьнна хийтар цунна, тӀаккха шорттига корта хьалъайоир. Цунна хьалхашка ягӀар Ӏалаьмате йоккха наж. Ераш я уж хьун йистера гаьнаш, ер я из чакх са ца доагӀа низ кхоача хьу! Гаьна тӀа хоза тарденна дагӀар зӀамига оалхазар, коаста юкъера цхьа хӀама яккха гӀерташ. ХӀаьта цу нажа дехьа аьттехьа а аьрдехьа а кхыйола гаьнаш ягӀа. ДӀахо мел воал дуккхагӀа а листагӀа а я уж.

— Хьу!

Сей кхы а дӀатӀатекхар, из хьалхагӀа ше тӀаккхаьча хи цӀеша дизаьча кулгашца овлашка гӀолла мархӀа беллар цо. Ший сийнъенна басилг тӀа а тоӀаеш, наьнах бер санна дӀахьаьрчар Сей хенах.

Хьуна чуваьлча, ура а этта юхахьежар из, юртарча кӀайча цӀеношта юккъе гӀолла лелаш салтий байра цунна. Уж Сей лехаш лелаш хиларах шеко яцар.

— Шо сона тӀаккхача а ца кхача а мег, цхьабакъда шоана со-м цкъа тӀакхоачаргва, — аьнна цергаш хьокхайир цо.

Еттача йоккхача топаша чувхадора фо.

КӀира хьалхагӀа санна, юха а ладувгӀаш вар Сей шийна йовзача тӀема оазага. ЦӀаькха дӀа а хьежа, ший моастагӀашка бий а оагабаь, волавелар из.

ХӀаьта цунца цхьана, кӀоаргагӀа хьуна юкъе чудоалаш, гаьна тӀара гаьна тӀа гӀетташ, цунна ше никъ дӀахьехаш мо, доагӀар зӀамига оалхазар.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цӀерахча кинотеатре.

Йоккха зал—«Солдатское сердце». Долалу 10, 12.20, 2.40, 5; 7.20; 9.40.

ЗӀамига зал № 1 — «Солдатское сердце».

Долалу: 8.30 10.50, 1.10, 3.30, 5.50; 8.10; 10.20.

ЗӀамига зал № 2 — «Солдатское сердце».

Долалу: 9, 11.20, 1.40, 4; 6.20; 8.40.

ЗӀамига зал № 3 — «Любовь и долг».

Долалу: 9.15, 11.15 1.15, 3.15, 5.15 7.15; 9.15:

«Родина» яхача кинотеатре. «Солдатское сердце».

Долалу: 9, 11.10, 3.40, 5.50; 10.

«Кочубей» — Долалу: 1.20, 8.00.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: Редактора — 2-41-23, редактора зам. — 2-07-01, бехктокхама секретара — 2-25-72, корректорске — 2-30-91, партийни вахарен экономикани отделий 2-25-72.

СФ00268 1918 шерарча 11-ча августа цӀерах йола типографи, г. Грозный, Революцен проспект, 30/3. Заказ № 1198